

Kadernota 2025-2028

Gemeente Gouda

Inhoudsopgave

Introductie en leeswijzer 3

1 Samenvatting 4
1.1 Bestuurlijke samenvatting 5
1.2 Financiële samenvatting 6
1.3 Uitgangspunten voor de begroting 2025 7
1.4 Specifieke kaderstelling voor de begroting 2025 8

2 Landelijke ontwikkelingen 9

3 Ontwikkelingen per programma 11
3.1 Economie, werk en onderwijs 12
3.2 Energie en klimaat 17
3.3 Wonen en leefomgeving 21
3.4 Sociaal domein 26
3.5 Cultuur, sport en recreatie 31
3.6 Leefbaarheid en veiligheid 35
3.7 Bestuur en organisatie 38

4 Ontwikkeling meerjarenperspectief 2025 - 2028 43
4.1 Overzicht meerjarenperspectief 2025 - 2028 43

5 Algemene (overall) financiële ontwikkelingen 44
5.1 Inflatie/ prijsontwikkeling 2025 45
5.2 Cao 2024 46
5.3 Inflatieontwikkeling gemeenschappelijke regelingen 2025 47
5.4 Geactualiseerd concern investeringsplan (CIP) 2024 - 2028 48

6 Ontwikkeling financiële positie 50
6.1 Ontwikkeling reserves en weerstandsvermogen 50
6.2 Ontwikkeling leningportefeuille (schuldquote en solvabiliteit) 50

Introductie en leeswijzer

Hierbij presenteert het college van BenW de kadernota 2025. Dit is een belangrijk document, omdat de raad hiermee de beleidsmatige en financiële kaders vaststelt voor de komende begrotingsperiode 2025-2028. Het is een moment van integrale afweging tussen wensen en ambities in relatie tot de beschikbare financiële middelen. Deze nota laat zien waar het college de komende tijd op wil (bij)sturen en is een eerste stap om te komen tot een begroting voor 2025.

Leeswijzer

- Hoofdstuk 1 bevat een bestuurlijke en financiële samenvatting. De kaders en uitgangspunten voor deze kadernota worden in dit hoofdstuk uiteengezet. Dat wordt opgebouwd vanuit het meerjarig saldo na de effecten van de begrotingswijzigingen en aangevuld met de (financiële) impact van ontwikkelingen en specifieke kaderstelling.
- In hoofdstuk 2 wordt een aantal belangrijke landelijke ontwikkelingen behandeld. Dit betreft overkoepelende ontwikkelingen met potentiële gevolgen voor de wijze waarop lokaal invulling gegeven kan worden aan het realiseren van Goudse ambities.
- Hoofdstuk 3 gaat in op relevante ontwikkelingen per programma, de bijbehorende doelen en indicatoren en een tabel met intensiveringen (wettelijk/onontkoombaar en/of overig). In dit hoofdstuk wordt per programma eveneens aangegeven welke onderwerpen nadere afweging behoeven richting de begroting 2025 -2028.
- Daarop aansluitend staat in hoofdstuk 4 de ontwikkeling van het meerjarenperspectief 2025 - 2028 weergegeven.
- Hoofdstuk 5 benoemt de algemene (overall) financiële ontwikkelingen, zoals: prijsontwikkeling, CAO ontwikkeling en de actualisatie van het Concern InvesteringsPlan (CIP).
- In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op het weerstandsvermogen en de ontwikkeling van de leningenportefeuille.

1 Samenvatting

1.1 Bestuurlijke samenvatting

Gouda staat er goed voor en de stad is continu in beweging. Het aantal inwoners van de stad blijft toenemen en daarmee groeit ook het aantal uitdagingen voor Gouda. Het college wil deze uitdagingen het hoofd bieden door voort te bouwen aan de stad. Het blijven investeren in de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van Gouda is van belang, waarbij solide financieel beleid het uitgangspunt is.

Het in samenwerking met de gemeenteraad en de stad waarmaken van de gestelde doelen uit het bestuursakkoord ‘’Geef Gouda Door 2022 - 2026" staat ook het komend jaar centraal. Het college is goed op weg met het realiseren van de ambities. De Goudse Spoorzone en Westergouwe zijn zichtbaar in ontwikkeling, Gouwenaars zijn gastvrij voor vluchtelingen, het gemeentelijk vastgoed wordt verduurzaamd en het cultuurhistorisch erfgoed wordt versterkt en toekomstbestendig gemaakt. Net als in 2024 zal 2025 het jaar van de uitvoering worden.

Gouda staat er financieel ten opzichte van andere gemeenten relatief goed voor. Het ravijnjaar is zichtbaar in ons begrotingsperspectief, maar er is ruimte om grotendeels invulling te geven aan bestaande plannen en ambities. Het college is zich er eveneens van bewust dat de jaarrekening 2023 een budgettair overschot toont. Dit is kleiner dan vorig jaar en grotendeels wordt dit overschot veroorzaakt door onderbesteding op het terrein van uitvoering van centrumtaken en andere regionale taken. Deze budgetten blijven beschikbaar voor de regio en worden in de jaarrekening overgeheveld dan wel bestemd in de daarvoor beschikbare bestemmingsreserve.

Tegelijkertijd opereert de gemeente in een onzekere context. Niet alleen als het gaat om de onrustige geopolitieke situatie en de voortgang van de formatie richting een nieuw kabinet, maar ook aangaande de inkomsten vanuit het rijk. Dit laatste blijft een punt van aandacht, waarbij het college het rijk oproept om voor structurele taken ook structureel budget beschikbaar te stellen. Daarnaast zorgen nieuwe uitdagingen voor de stad ervoor dat investeringen noodzakelijk blijven. In deze kadernota worden kaders voorgesteld om ook in de toekomst investeringen op financieel verantwoorde wijze vorm te kunnen geven. Het college gaat graag met de raad in gesprek over het maken van afspraken voor het sturen op onze schuldpositie en een robuust investeringsprogramma.

1.2 Financiële samenvatting

Samenvatting financiële positie

De opgave is om een goede balans te vinden tussen het doen van noodzakelijke investeringen in en voor de stad en het voeren van een prudent en solide financieel beleid. Hiervoor worden keuzes afgewogen aan de hand van strakke financiële kaders voor de begroting 2025:

- Er wordt een sluitend meerjarenperspecfief opgeleverd.
- De geactualiseerde verhouding tussen risico's en de mogelijkheid om deze te kunnen opvangen vanuit het weerstandvermogen is "ruim voldoende/uitstekend" voor de periode 2025 - 2028.
- De omvang van de algemene reserve neemt toe van 32 miljoen in 2025 naar 36 miljoen in 2028.

Financieel perspectief 2025 - 2028

In de onderstaande tabel is op hoofdlijnen de ontwikkeling van het perspectief 2025 - 2028 opgenomen. Het uitgangspunt hierbij is de programmabegroting 2024-2027, aangevuld met de wijzigingen die door de raad zijn vastgesteld (t/m de raadsvergadering van 10 april).

De nadere uitwerking en toelichting van de onderdelen B t/m E (ontwikkelingen) zijn opgenomen in de afzonderlijke hoofdstukken.

Bedragen in € x 1.000	2025	2026	2027	2028
Saldo begroting 2024 - 2027	*-9.219*	*-2.948*	*-8.181*	*-12.033*
Integraal veiligheidsbeleid (raadsbesluit 27-09-2023)	400	200	200	200
Beheerplan groot- en vervangingsonderhoud openbare ruimte 2023 - 2029 (raadsbesluit 27-09-2023)	2.413	2.387	2.711	3.074
Herbestemming stadhuis: definitief ontwerp (raadsbesluit 01-11-2023)	-128	-123	589	581
Nota reserves en voorzieningen (raadsbesluit 13-12-2023)	-751	-752	-943	-1.342
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed (raadsbesluit 07-02-2024)	-369	149	333	65
Verbetering toegankelijkheid gemeentelijk vastgoed (raadsbesluit 07-02-2024)	-133	-91	-50	-31
Subsidieregeling Groenblauw schoolpleinen (raadsbesluit 07-02-2024)	200			
Lokale inclusie agenda (raadsbesluit 13-03-2024)	155	0	0	0
Startnotitie burgerparticipatie (raadsbesluit 10-04-2024)	813	813	543	543
(A) Startsaldo Kadernota 2025	**-6.619**	**-365**	**-4.798**	**-8.943**
(B) Subtotaal algemene financiële ontwikkelingen	1.900	420	-740	-1.000
(C) Subtotaal wettelijke ontwikkelingen / onontkoombaar	2.240	2.240	2.240	2.240
(D) Subtotaal overige ontwikkelingen	880	880	3.070	3.070
(E) Prognose ontwikkeling inkomsten Rijk *	1.000	-3.200	-3.200	-3.200
Doorkijk Kadernota 2025 (A t/m E)	**-599**	**-25**	**-3.428**	**-7.833**

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

** Vooruitlopend op de meicirculaire 2024 is de voorjaarsnota van het rijk gepubliceerd. Deze voorjaarsnota is voorzichtig vertaald naar het financieel effect voor de gemeente Gouda.*

Ontwikkeling gemeentefonds

Begin juni wordt de meicirculaire van het rijk gepubliceerd. In deze meicirculaire wordt duidelijk welke middelen Gouda in 2024-2028 exact zal ontvangen van het rijk. Om die reden ontvangt de raad een geactualiseerd meerjarenperspectief in het raadsvoorstel van de kadernota 2025.

1.3 Uitgangspunten voor de begroting 2025

Basis meerjarenraming 2025 - 2028

De basis van de meerjarenraming 2025-2028 wordt gevormd door: de programmabegroting 2024-2027, de 1e bestuursrapportage 2024 en de voorliggende kadernota 2025.

De meicirculaire 2024 zal worden verwerkt in de meerjarenraming 2025-2028. Dit is ook van toepassing op de financiële afwijkingen in de reguliere beleidsuitvoering (raadsbesluiten) tot en met 10 april 2024. De septembercirculaire 2024 zal worden betrokken bij het raadsvoorstel van de programmabegroting 2025 en als separate begrotingswijziging - na vaststelling van de begroting 2025 - worden verwerkt.

Uitgangspunten voor de begroting 2025

Naast de richtlijnen en toetsingsaspecten van de toezichthouder, de provincie, wordt voorgesteld een aantal uitgangspunten te hanteren als kaderstelling voor de programmabegroting 2025 - 2028:

1. De lokale woonlasten en de belastingen/heffingen voor het jaar 2025 te indexeren op basis van de verwachte prijsontwikkeling conform de meicirculaire 2024;
2. Met ingang van 2025 in de begrote opbrengst OZB ook rekening te houden met de verwachte areaaluitbreiding OZB-woningen voor dat jaar*;
3. Prijs- en loongevoelige budgetten voor 2025 e.v. regulier indexeren, conform de meicirculaire 2024;
4. Het - in lijn met de begroting 2024 - toepassen van een "loon mix 80/20" voor de meer loongevoelige budgetten, conform de meicirculaire 2024;
5. Het - in lijn met de begroting 2024 - toepassen van het OVA/PPC indexcijfer (zorgindexering) voor zorgaanbieders (Wmo & Jeugd) binnen het Sociaal Domein;
6. De prijs- en loonontwikkeling (conform meicirculaire 2024) grotendeels te bekostigen vanuit de rijksbijdragen (algemene uitkering);
7. Een gedegen meerjaren investeringsprogramma (CIP – concern investering plan), binnen de afgesproken ratio's;
8. Conform de richtlijnen van de provincie (financieel toezicht) wordt in oktober 2024 een sluitende meerjarenbegroting aangeboden;
9. De bijstelling van de begrotingen 2025 van de verbonden partijen wordt verwerkt conform de vastgestelde (collegebesluit 30 januari 2024) Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen (FKGR) voor de begroting 2025 – dit betreft een toegestane prijsindexatie van 11,1% voor beloning werknemers en 3,7% voor netto materieel.

** De woningvoorraad in de gemeente Gouda breidt jaarlijks uit als gevolg van nieuwbouw. Deze nieuwbouw leidt enerzijds tot extra kosten ten aanzien van openbare ruimte, burgerzaken, onderwijs etc, maar anderzijds tot extra inkomsten onroerendezaakbelasting woningen. De opbrengst OZB wordt jaarlijks geïndexeerd met het inflatiepercentage, maar de extra opbrengst als gevolg van de areaaluitbreiding werd hier niet in meegenomen. Om hier structureel rekening mee te houden wordt per 2025 de extra opbrengst, als gevolg van areaaluitbreiding, apart meegenomen in de begrote opbrengst OZB-woningen.*

1.4 Specifieke kaderstelling voor de begroting 2025

Nieuwe uitdagingen voor de stad zorgen ervoor dat investeringen noodzakelijk blijven. Het college wil ook in de toekomst investeringen op financieel verantwoorde wijze vormgeven en gaat daarom graag met de raad in gesprek over de sturing op onze schuldpositie en een robuust investeringsprogramma. In deze kadernota wordt voorgesteld om de afspraken over het sturen op onze schuldpositie aan te laten sluiten op de omvang van de begroting (baten). Dit door middel van de zogenaamde schuldquote, in combinatie met het sturen op een gezonde solvabiliteit. Tevens worden kaders uiteengezet om een robuust investeringsprogramma 2024-2034 richting de begroting 2025 mogelijk te maken.

Ratio voor het monitoren van de schuldontwikkeling

Tijdens de informatiesessie op 15 april jl. is er als opmaat naar de kadernota 2025 verder ingezoomd op het monitoren van de gemeentelijke schulden. In 2014 is in Gouda het schuldenplafond ingevoerd. Dit plafond heeft als doel om de gemeentelijke schulden strak te monitoren en terug te dringen. Het plafond is in 2014 ingesteld op 350 miljoen en is in het bestuursakkoord 2022 ingesteld op 285 miljoen. Aan de andere kant is, mede als gevolg van de uitbreiding van taken, inflatie en ambities, de omvang van de gemeentelijke begroting de afgelopen jaren fors gegroeid, van 260 miljoen in 2019 naar 360 miljoen in 2024.

De gemeente heeft sinds 2014 goed gewerkt aan het terugdringen van de schulden (schuldquote 157% in 2014 naar 69% in 2023). Het schuldenplafond is hierin een goed en strak sturingsinstument geweest.

De huidige context vraagt echter om nieuwe afspraken te maken rondom het sturen op onze schuldpositie. Hieraan liggen diverse constateringen ten grondslag:

- Nu de schulden fors zijn afgebouwd en er een financiële gezonde situatie is, is investeren - binnen verantwoorde kaders - mogelijk;
- In de periode 2016 - 2022 is de omvang van de materiële vaste activa (investeringen) nauwelijks gestegen, wat inhoudt dat er minimaal is geïnvesteerd, terwijl het gezond is om te blijven investeren (m.u.v. de rioolprojecten);
- De begrotingsomvang is fors gegroeid in de afgelopen 10 jaar. Dit vraagt om een sturingsinstument dat aansluit/ meebeweegt met onze begrotingsomvang (baten);
- De schuldquote is een landelijk verantwoorde ratio om gemeentelijke schuldontwikkeling te monitoren, waarbij 130% de maximale grenswaarde is;
- Er liggen nieuwe investeringsplannen, die nodig zijn om de (noodzakelijke) uitdagingen in de stad mogelijk te maken.

Gelet op bovenstaande uiteenzetting wordt voorgesteld om het huidige schuldenplafond van 285 miljoen euro te vervangen door een maximale netto schuldquote van 110% en te sturen op een gezonde solvabiliteit van >20%.

Kaders voor herijking investeringsprogramma 2025-2034

De investeringsplannen richting de toekomst zijn omvangrijk (doorkijk t/m 2034) en passen niet binnen een schuldquote van 110%. Onderdeel hiervan zijn onder andere de vervangingsinvesteringen (tranche 2 en 3) in het kader van het Integraal HuisvestingsPlan (IHP), het verkeerscirculatieplan (tranche 2), het voorzieningencluster in Westergouwe, de verduurzaming van het vastgoed (periode 2029 - 2040) en de reguliere vervangingsinvesteringen in ICT, sport en het beheer van de openbare ruimte. De investeringsplannen zijn niet uniek. Veel gemeenten hebben te maken met een zogenaamde "boeggolf" aan investeringen. Deze investeringen hebben een afschrijvingsduur van +/- 40 jaar en zorgen de komende jaren voor een grote opgave.

Om keuzes te maken en het investeringsprogramma in een langere planningshorizon > 2034 verder uit te werken is kaderstelling noodzakelijk. Het college vraagt de raad om de herijking van het investeringsprogramma 2024-2034 aan de hand van de volgende kaderstelling verder uit te werken, waarbij het herijkte investeringsprogramma 2034-2034 bij de besluitvorming van de begroting 2025 zal worden voorgelegd.

Voorgestelde kaderstelling herijking investeringsprogramma 2024-2034 - binnen de algemene kaders van schulden en dekking:

1. Primaire wettelijke taken borgen;
2. Voorkomen van achterstallig onderhoud;
3. Ambities bestuursakkoord als leidraad (heroverwegingen, zoals fasering of wijziging budgetten, zijn mogelijk) met ruimte voor urgente maatschappelijke ontwikkeling;
4. Ruimte houden voor actiever grondbeleid (conform nota grondbeleid) en vastgoedbeleid

2 Landelijke ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt een aantal overkoepelende landelijke ontwikkelingen geschetst met mogelijk toekomstige consequenties voor Gouda. Alle hieronder geschetste ontwikkelingen kunnen effect hebben op de uitvoering van werkzaamheden en de lokale invulling van ambities en opgaven in de komende jaren op meerdere beleidsterreinen. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de achtergronden van deze ontwikkelingen.

Onzekerheden nieuw kabinet

Op 22 november 2023 vonden de verkiezingen voor de Tweede Kamer plaats. In totaal verschoof ruim een derde van het aantal zetels van partij. Deze zetelverschuiving leidt er mede toe dat onder leiding van een nieuw kabinet een substantiële koerswijziging te verwachten is.

De formatie voor een nieuw kabinet is momenteel nog in volle gang. Het hoofdlijnenakkoord 'Hoop, lef en trots' 2024-2028 is gepresenteerd. Uit het akkoord blijkt dat er koerswijzigingen van een nieuw kabinet te verwachten zijn op een aantal voor gemeenten relevante onderwerpen. Voorgestelde wetswijzigingen of inperkingen van budgetten kunnen effect hebben op de haalbaarheid van de ambities op diverse lokale beleidsterreinen. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan koerswijzigingen op het gebied van de energietransitie, interbestuurlijke (financiële) verhoudingen, bestaanszekerheid, woningbouw en migratie.

De uiteindelijke vorm van het nieuwe kabinet en de mate waarin ambities worden uitgewerkt in een regeerprogramma spelen bij deze formatie een aanvullende rol van betekenis. Het akkoord op hoofdlijnen heeft als consequentie dat er meer vrijheid voor bewindspersonen is om zaken nader uit te werken. Dit leidt ertoe dat op meerdere domeinen in een later stadium bekend is wat de concrete koers van het nieuwe kabinet zal zijn. Op het moment dat het regeerprogramma gepresenteerd wordt, zullen de concrete gevolgen voor gemeenten en Gouda beoordeeld kunnen worden.

Overheidsfinanciën

De nationale overheidsfinanciën staan onder druk, mede als gevolg van de stijgende rente. Eerder dit jaar heeft de president van De Nederlandse Bank de formerende partijen opgeroepen om 17 miljard euro te bezuinigen. Dit om de stijgende rentes op te vangen en het begrotingstekort te beperken tot 2%. Op basis van het hoofdlijnenakkoord lijken de formerende partijen in te zetten op een minder omvangrijke besparingsoperatie. De belangrijkste voorgestelde wijziging met effect op het gemeentefonds is de overheveling van de specifieke uitkeringen naar de algemene uitkering. Deze overheveling gaat gepaard met een budgetkorting van 10%. Daar tegenover staat het schrappen van de besparing op jeugdzorg.

Een aanvullende onzekerheid is de verandering van de normeringssystematiek voor het gemeentefonds. Bij de Voorjaarsnota heeft het demissionaire kabinet aangekondigd dat de nieuwe normeringssystematiek in plaats van in 2027 reeds met terugwerkende kracht wordt ingevoerd. Bij deze systematiek is het accres gekoppeld aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product in plaats van aan de uitgaven van het rijk. Op de korte termijn betekent dit een nadeel voor gemeenten, dat in 2024 volledig door het rijk wordt gecompenseerd. In 2025 wordt deze overgang door het rijk slechts deels gecompenseerd, waardoor er in dat jaar een nadeel van 675 miljoen euro op het totale gemeentefonds ontstaat. Vanaf 2026 neemt de omvang van het gemeentefonds, ook mede door de afschaffing van de opschalingskorting, toe.

Bovenstaande ontwikkelingen laten (opnieuw) zien dat de voorspelbaarheid van de rijksinkomsten voor gemeenten beperkt is. Ook in de mei- en septembercirculaire zijn later dit jaar schommelingen te verwachten. De aangekondigde nieuwe normeringssystematiek en het reduceren van het aantal specifieke uitkeringen zouden kunnen helpen bij het terugdringen van de onvoorspelbaarheid, maar het is vooralsnog onbekend op welke wijze het nieuwe kabinet de interbestuurlijke en financiële verhoudingen concreet zal uitwerken.

Vluchtelingenstroom als gevolg van geopolitieke onrust

De wereld blijft, net als afgelopen jaren, in toenemende mate onrustig als gevolg van (geopolitieke) conflicten. Het aantal vluchtelingen neemt inmiddels wereldwijd minstens tien jaar op rij toe. Het is de verwachting dat ook de komende jaren veel mensen op de vlucht zullen zijn. Naar schatting hebben momenteel meer dan 110 miljoen mensen gedwongen hun huis verlaten als gevolg van vervolging, conflicten, geweld, mensenrechtenschendingen en gebeurtenissen die de openbare orde ernstig verstoren.
De grote vluchtelingenstromen hebben ook gevolgen voor Nederland en Gouda. Het is de verwachting dat de asielinstroom dit jaar tussen de 49.000 en 76.000 mensen bedraagt. Het rijk vraagt nadrukkelijk om hulp van gemeenten en provincies om 96.000 opvangplekken te realiseren, mede als gevolg van de prognose dat op 1 januari 2025 ruim 21.000 statushouders nog in de opvang verblijven. Sinds 1 februari 2024 is de Spreidingswet inwerking getreden. Tot 1 november 2024 hebben provincies in overleg met gemeenten de tijd om afspraken te maken over de benodigde opvang. De formerende partijen hebben aangegeven de Spreidingswet te willen intrekken. Het is afhankelijk van de komst van een nieuw kabinet op welke wijze en wanneer deze intrekking definitief zal zijn.

Ook het totaal aantal Oekraïense vluchtelingen in Nederland blijft toenemen. Op dit moment hebben bijna 110.000 Oekraïners zich bij gemeenten geregistreerd. Dit aantal stijgt al geruime tijd met enkele honderden per week. Vooralsnog hebben vluchtelingen uit Oekraïne tot maart 2025 via de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming recht op opvang, medische hulp en onderwijs voor minderjarige kinderen. De staatssecretaris heeft onlangs aangegeven dat hij verwacht dat de Tijdelijke Richtlijn in werking zal blijven tot het moment dat de situatie in Oekraïne zodanig is dat mensen veilig kunnen terugkeren.

Invoering Omgevingswet en het uitvoeringsstelsel

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De Omgevingswet is een omvangrijke wet, die gaat over de ruimte waarin mensen wonen, werken en ontspannen. Met deze wet zijn bestaande wetten met regels voor wat er buiten te zien, horen en ruiken samengevoegd en vernieuwd.

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) voorziet in een digitaal loket (Omgevingsloket) waar initiatiefnemers, overheden en belanghebbenden snel kunnen zien wat is toegestaan in de fysieke leefomgeving en aanvragen kunnen worden ingediend. Vanwege de complexiteit van het stelsel bestond de angst dat het systeem op 1 januari onvoldoende zou werken. Dit blijkt in de praktijk mee te vallen. Tot op heden zijn er geen onoverkomelijke problemen of verstoringen geconstateerd. Monitoring laat zien dat de prestatie van het DSO-LV ruim binnen de gedimensioneerde capaciteit ligt.

In lijn met de voorschriften van de Omgevingswet zal het komende jaar in het teken staan van de beleidsagenda, visie en programma (zie ook programma 3), het opstellen van het eerste deel van het nieuwe omgevingsplan, het werken met de nieuwe participatieleidraad en samen met initiatiefnemers al in een vroeg stadium werken aan nieuwe plannen via de Intake- en Omgevingstafel.

Kunstmatige intelligentie

De ontwikkeling van kunstmatige intelligentie (AI) gaat snel. Innovaties volgen elkaar in rap tempo op, met steeds nieuwe mogelijkheden die de samenleving ingrijpend kunnen veranderen. Zo kunnen AI-modellen zoals Sora nu al bewegende video's creëren met realistische interactie met de omgeving. Tegelijkertijd roept de ontwikkeling van AI ethische en juridische vragen op. Hoe wordt AI op een verantwoorde manier ingezet, met respect voor privacy en zonder discriminatie? En wat betekent de komst van AI voor de arbeidsmarkt van de toekomst?

De Europese Unie heeft met de AI-verordening een kader gecreëerd om de risico's van AI te beperken en tegelijkertijd ruimte te bieden voor innovatie. De verordening, die dit jaar in werking treedt en in 2026 volledig van kracht wordt, stelt strenge regels aan het gebruik van AI-systemen. Zo dient onder andere voorkomen te worden dat mensen de dupe worden van het onjuist gebruik van algoritmes door zowel overheid als bedrijven en zijn er transparantievereisten voor AI-systemen. Ook wordt het gebruik van gezichtsherkenning en de mogelijkheid tot het automatisch aflezen van gezichten ingeperkt. De Vereniging Nederlandse Gemeenten heeft aandacht gevraagd voor de uitvoerbaarheid van de verordening.

De ontwikkeling van AI biedt kansen voor gemeenten om processen efficiënter te maken, nieuwe inzichten te vergaren en de dienstverlening aan burgers te verbeteren. Tegelijkertijd is het belangrijk om de risico's van AI te onderkennen en de ethische en juridische aspecten van de inzet van AI zorgvuldig te belichten. De Europese AI-verordening vormt hierbij een belangrijk kader. De komende jaren gaat blijken hoe de AI-verordening en de verdere ontwikkeling van AI de impact zal hebben op Gouda en andere gemeenten.

3 Ontwikkelingen per programma

Dit hoofdstuk bevat per programma de volgende elementen:
- Een aantal relevante (externe) ontwikkelingen, die specifiek voor dat programma effect kunnen hebben op de uitvoering van werkzaamheden en het vormgeven van ambities.
- Onderwerpen die richting de begroting 2025 nader onderzocht en afgewogen kunnen worden. Op dit moment ziet het college onvoldoende financiële ruimte om deze onderwerpen te verwerken in de kadernota.
- Een overzicht van doelen & indicatoren in lijn met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.
- Financiële intensiveringen/bijstellingen als gevolg van wettelijke en/of onontkoombare ontwikkelingen. Deze mutaties zijn ingedeeld per programma en voorzien van een toelichting.

3.1 Economie, werk en onderwijs

Ambitie

De gemeente Gouda streeft naar een vitale Goudse economie en een goed ondernemers- en vestigingsklimaat, inclusief een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Bedrijven, onderwijs en overheid (triple helix) maken zich sterk voor Leven Lang Ontwikkelen, waaronder meer hoger onderwijs in Midden-Holland. Samenwerking zorgt voor innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken in de zorg en bij bodemdaling, transport en logistiek. De relatie van mens met technologie is daarin de rode draad.

Duurzame en toekomstbestendige schoolgebouwen voor alle kinderen op basis-, voortgezet en speciaal (voortgezet) onderwijs in Gouda en sterk onderwijs, waarin wordt samengewerkt om gelijke kansen te creëren. En actief werk maken van het terugdringen van laaggeletterdheid.

Wat wil de gemeente Gouda bereiken?

1) Uitvoeren Economische Agenda

Samen met ondernemers en onderwijs gaat de gemeente Gouda aan de slag met de uitvoering van prioriteiten uit de Economische Agenda 2021-2024 en de regionale triple helix innovatieprojectenagenda. Er wordt een start gemaakt met het opstellen van een nieuwe Economische Agenda 2025-2030. Daarnaast wordt gewerkt aan acties uit het meerjarenprogramma binnenstad en het horecaconvenant.

2) Duurzame en toekomstbestendige schoolgebouwen

Het realiseren en onderhouden van toekomstbestendige, kostenefficiënte en duurzame schoolgebouwen, inclusief groene schoolpleinen.

3) Terugdringen laaggeletterdheid

Sterk onderwijs, waarin wordt samengewerkt en kansengelijkheid wordt bevorderd door het beschikken over voldoende basisvaardigheden op het gebied van taal, lezen en rekenen, en in toenemende mate digitale vaardigheden. Daarom wordt ingezet op het terugdringen van laaggeletterdheid.

4) Doorontwikkelen Campus Gouda

Via Campus Gouda hoger onderwijs duurzaam aan Midden-Holland verbinden in samenwerking met bedrijven en maatschappelijke organisaties. Ook wordt een bijdrage geleverd aan Leven Lang Ontwikkelen in de regio met een krachtig mbo en techniekonderwijs.

5) Terugdringen jeugdwerkloosheid

Het terugdringen van de jeugdwerkloosheid in de periode 2022-2026 met 50 personen tot 209 jongeren (februari 2022: 259 jongeren) door een sluitende aanpak.

3.1.1 Ontwikkelingen

Ruimte voor economie
Het rijk heeft in het Nationaal Programma ‘Ruimte voor Economie’ becijferd dat de komende jaren meer betaalbare ruimte nodig is voor werk- en maaklocaties, de energietransitie en circulaire economie. In 2050 zal circa drie procent van het land nodig zijn voor economie, werk en ondernemers (momenteel 2,6%). Onder meer de circulaire economie gaat ruimte vragen. Het Planbureau voor de Leefomgeving stelt dat het gaat om 40% meer ruimtevraag.

De provincie Zuid-Holland werkt aan een ruimtelijk-economische visie. In het Ruimtelijk Voorstel van de provincie moet de vraag naar meer ruimte voor werken na 2030 gevonden worden in het beter en slimmer benutten van binnenstedelijke locaties. Dit is voor Gouda extra van belang vanwege het sterk verstedelijkt weefsel.

De Raad voor de Leefomgeving adviseert daarnaast het kabinet in het rapport ‘Samen Werkt’ om aan de slag te gaan met een toekomstbeeld duurzame bedrijventerreinen, het verleidelijk maken van georganiseerde samenwerking op de terreinen en een heldere rolverdeling tussen overheid en uitvoeringsinstanties. Een betere regionale afstemming draagt bij aan deze toekomstbestendige duurzame bedrijventerreinen.

Triple helix samenwerking: samen oplossen van problemen onder de motorkap
In de laatste Staat van het mkb (Nederlands Comité voor Ondernemerschap) blijkt dat herstel van het mkb na de coronacrisis doorzet, maar dat de groei door inflatie lager uit valt. Het mkb heeft problemen ‘onder de motorkap”: o.a. achterblijvende productiviteitsgroei, marktdynamiek, investeringen in innovatie, aanhoudend krappe arbeidsmarkt en afnemend politiek en maatschappelijk vertrouwen in bedrijven. Personeel dat zich hun leven lang blijft ontwikkelen, is een vereiste om mee te blijven draaien in de huidige maatschappij.

Campus Gouda is hét vliegwiel in de regio op het gebied van Leven Lang Ontwikkelen en het versterken van hbo, mbo en techniekonderwijs. Dit gebeurt via modulair onderwijs en innovatietrajecten rondom de thema’s Zorg en Bodem. De komende periode gaat Campus Gouda, met steun van de provincie, na of het thema Transport, Logistiek & Distributie kan worden toegevoegd. Hiervoor is steun vanuit de regio(-gemeentes) een vereiste. Samenwerking in triple-helix verband op lokaal en regionaal niveau sluit zodoende aan bij de ambities om te kunnen blijven innoveren, te verduurzamen en te digitaliseren met voldoende personeel.

Onderwijshuisvesting
Onderwijshuisvesting is een wettelijke verplichting voor de gemeente. Echter, de rijksbijdragen zijn tot nu toe onvoldoende gebleken. In Gouda is dit extra relevant vanwege het rijke onderwijslandschap en de opgave in de verduurzaming van de schoolgebouwen. Aanvullende risico’s zijn de druk op de investeringslasten en de kapitaallasten van de gemeente Gouda. De breed gedragen wens om te versnellen, zoals ook blijkt uit de evaluatie van de 1e tranche, schuurt met de aanwezige investeringsruimte. Ook tijdelijke huisvesting is een complexe uitdaging in de puzzel.

Externe factoren kunnen daarnaast de vraag naar onderwijshuisvesting in Gouda beïnvloeden. Het gaat hierbij met name om de groei van de Internationale Schakelklas (ISK), mede als gevolg van de op dit moment nog geldende Spreidingswet en de relatieve vrijheid voor het stichten scholen. Van belang is dat de samenwerking rond nieuwkomersonderwijs tussen de gemeenten in de regio daarbij wordt versterkt.

Nader te onderzoeken & af te wegen richting de begroting 2025

2e en 3e tranche onderwijshuisvesting
- Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) kent een reikwijdte van 15 jaar, waarbij de 1e tranche in de komende periode wordt afgerond. Intussen is gestart met de voorbereidingen van de 2e tranche. De vraag naar adequate onderwijshuisvesting en gymzalen in Gouda is nog steeds groot. Naast een grote financiële vraag ligt er een fysieke en logistieke vraag onder. De ruimte in Gouda is beperkt en tijdens de realisatie moet het onderwijsproces toch doorgang kunnen vinden. Naast de 2e tranche ligt er de uitdaging om al inzicht te geven in de 3e tranche om de schoolbesturen hiermee duidelijkheid te geven bij de planning van het eigen onderhoud en de eigen investeringen.

Versterken vastgoedmanagement sport- en onderwijshuisvesting
- Sportgebouwen wordt afgesplitst van sportbeleid vanwege de aard van de werkzaamheden en zoals binnen de organisatie gebruikelijk. Bij deze splitsing blijkt dat voor sportgebouwen geen capaciteit beschikbaar is. Het accountmanagement, de aansturing van SPORT.GOUDA (gebouwbeheer), het financieel beheer en strategisch gebouwbeheer vraagt om versterking. Het onderdeel Onderwijshuisvesting heeft versterking nodig om aanvragen voor het programma voorzieningen volgens vastgestelde procedures en termijnen te kunnen behandelen en nieuwe wettelijke taken op (oa. monitoring MJOP’s) in te kunnen richten. Het inzicht in de onderhoudstoestand voor het kunnen beoordelen van claims/aanvragen van schoolbesturen wordt hiermee verbeterd. De taken op Onderwijshuisvesting en Sporthuisvesting zijn goed te combineren.

Voorziening onderwijshuisvesting
- Gouda is financieel verantwoordelijk voor het groot onderhoud, renovatie, vandalisme (glasschade), initiële investeringen, bouwkundige aanpassingen, etc van schoolgebouwen. Dit is een wettelijk kader. De aard en omvang van de claims

varieert door de jaren heen sterk, waardoor het lastig is hierop te begroten. Voor het lopende boekjaar wordt een stevige investering verwacht.

Techniekwerkplaats

- De Techniekwerkplaats draagt bij aan een betere toestroom naar technische opleidingen en is zodoende een belangrijke schakel in verbeterde doorgaande leerlijnen voor techniek. De totstandkoming van de Techniekwerkplaats is onderdeel van het Techniekakkoord Gouda, Sterk Techniekonderwijs Gouda, de Goudse onderwijsagenda en de Economische Agenda. Bij de totstandkoming en exploitatie van de Techniekwerkplaats zijn onder andere het onderwijs, de bibliotheek, de gemeente en het bedrijfsleven nauw betrokken. Zo is recent het programma Vrienden van Techniektalent Gouda gelanceerd, bestaande uit bedrijven die zich verbinden aan techniekonderwijs. Ondanks het enthousiasme en grote belang dat wordt gehecht aan de Techniekwerkplaats hebben de partners langer de tijd nodig om hun betrokkenheid bij de Techniekwerkplaats om te zetten in financiële betrokkenheid. Daarom is continuering van de huidige bijdrage in 2025 en 2026 gewenst. Het niet verlengen van de financiële ondersteuning aan de Techniekwerkplaats door de gemeente betekent desinvesteren op de lange termijn.

3.1.2 Doelen en indicatoren

Doelen

Onderstaand zijn de Global Goals weergegeven die van toepassing zijn op dit beleidsprogramma.

Indicatoren

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren weergeven die samenhangen met doelstellingen binnen dit programma.

Doelstelling	Toelichting	Indicator	Databron
Uitvoeren Economische Agenda	Samen met ondernemers en onderwijs gaat de gemeente Gouda aan de slag met de uitvoering van prioriteiten uit de Economische Agenda 2021-2024 en de regionale innovatieprojectenagenda	Aantal vestigingen per sector (top 5)	(CBS, Vestigingen van bedrijven; bedrijfstak, gemeente) https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/81575NED/table
Uitvoeren Economische Agenda	Samen met ondernemers en onderwijs gaat de gemeente Gouda aan de slag met de uitvoering van prioriteiten uit de Economische Agenda 2021-2024 en de regionale innovatieprojectenagenda	Banen naar sector (top 5)	(Landelijk InformatieSysteem Arbeidsplaatsen (LISA), bewerkt door gemeente Gouda)
Duurzame en toekomstbestendige schoolgebouwen	Het realiseren en onderhouden van toekomstbestendige, kostenefficiënte en duurzame schoolgebouwen	Energieverbruik onderwijs	(Regionale Klimaatmonitor, Energieverbruik naar maatschappelijke sector) https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/publiekedienstverlening
Duurzame en toekomstbestendige schoolgebouwen	Het realiseren en onderhouden van toekomstbestendige, kostenefficiënte en duurzame schoolgebouwen	CO2-uitstoot onderwijs	(Regionale Klimaatmonitor, Rapportage CO2-uitstoot) https://klimaatmonitor.databank.nl/content/co2-uitstoot
Terugdringen laaggeletterdheid	Het terugdringen van laaggeletterdheid. Het bevorderen van kansengelijkheid door sterk onderwijsen ontwikkeling van de basisvaardigheden op het gebied van taal, lezen en rekenen, en in toenemende mate digitale vaardigheden.	Aantal inwoners dat een traject basisvaardigheden (taal, rekenen, digitale vaardigheden) heeft gevolgd	Gemeente Gouda, sociaal domein
Doorontwikkelen Campus Gouda	Via Campus Gouda hoger onderwijs duurzaam aan Midden-Holland verbinden in samenwerking met bedrijven en maatschappelijke organisaties.	Aantal studenten	Gemeente Gouda, Campus Gouda

Doelstelling	Toelichting	Indicator	Databron
Terugdringen jeugdwerkloosheid	Het terugdringen van de jeugdwerkloosheid in de periode 2022-2026 met 50 personen tot 209 jongeren (februari 2022: 259 jongeren) door een sluitende aanpak.	Aantal jongeren zonder werk tot 27 jaar	UWV

3.1.3 Intensiveringen en bijstellingen

Binnen dit programma zijn er - buiten de algemene financiële ontwikkelingen - geen specifieke intensiveringen/ bijstellingen.

3.2 Energie en klimaat

Ambitie

De ambitie is om Gouda duurzaam door te geven aan de volgende generaties. Gouda wil in 2040 CO2-neutraal zijn en in 2050 moet de leefomgeving bestand zijn tegen klimaatveranderingen.

De gemeente wil zelf het goede voorbeeld geven door extra te investeren in de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed.

Het speerpunt komende periode is verdere vergroening afgestemd op de bodemgesteldheid. Kwalitatief groen met een hoge biodiversiteit maakt de stad leefbaar en aantrekkelijk voor mens en dier. Duurzaamheid gaat over alle beleidsterreinen en is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Er vindt een doorrekening plaats om inzicht in de CO2-impact te krijgen.

Wat wil de gemeente Gouda bereiken?

1) Kwetsbaarheid van de stad voor klimaatverandering verminderen

Het verminderen van de gevolgen van hittestress, droogte en wateroverlast door extra vierkante meters biodivers groen in de stad. Ook het infiltreren, vasthouden en vertraagd afvoeren van water helpt hierbij.

2) Verbetering van de biodiversiteit en waterkwaliteit

De gemeente zet zich in voor een groener Gouda. Het bestaande groen krijgt gaandeweg meer kwaliteit, met kansen voor biodiversiteit en klimaatadaptatie. De gemeente begint met het verbinden en uitbreiden van groene structuren.

3) Inwoners en ondernemers helpen energie te besparen en aardgasvrij te worden

Extra impuls geven aan het verduurzamen van huizen en gebouwen om zoveel mogelijk energie te besparen. Het ontzorgen van inwoners en bedrijven en de opwek van duurzame energie stimuleren.

4) Sneller verduurzamen gemeentelijk vastgoed

De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld. In 2030 is tenminste 55% van het gemeentelijk vastgoed verduurzaamd. In 2030 is tenminste 55% CO-2 gereduceerd. De gemeente neemt ook stappen om de toegankelijkheid van de gemeentelijke gebouwen te verbeteren. Hiertoe dient de uitvoering van de programma's voor verduurzaming en toegankelijkheid van het gemeentelijk vastgoed.

5) Investeren in de kwaliteit en toegankelijkheid van de openbare ruimte

Integraal en duurzaam investeren in de kwaliteit en toegankelijkheid van de inrichting van de openbare ruimte. Ook de inzet voor de aanpak van de problematiek van bodemdaling wordt voortgezet.

3.2.1 Ontwikkelingen

Krapte op de arbeidsmarkt
De uitvoering van de wettelijke taken en ambities uit het bestuursakkoord 2022-2026 staan onder druk door krapte op de arbeidsmarkt. Dit uit zich aan de ene kant door hogere kosten voor advies van (ingenieurs)bureaus en het aantrekken van nieuwe mensen. Aan de andere kant houden de signalen over (te) hoge werkdruk aan. De vacatures voor de watertaken en riolering bij beheer blijven moeilijk te vervullen. Het is een uitdaging om kennis te betrekken en te borgen én om mee te bewegen met de ontwikkelingen, zoals water en bodem sturend.

De energietransitie vormt eveneens een uitdaging voor de arbeidsmarkt. Ook in Gouda, mede door de ambitie om in 2040 CO2-neutraal te zijn. Er zijn mensen nodig om inwoners en ondernemers te ontzorgen en om initiatieven te faciliteren. Het beschikbare budget wordt volledig benut.

Uitvoeringskosten klimaattaken
In februari 2024 heeft de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) zijn advies over de uitvoeringslasten van de klimaattaken voor decentrale overheden herijkt. De jaarlijkse kosten zijn bijna 40% hoger dan in 2021 gedacht. Dit komt o.a. door nieuwe taken op het gebied van netcongestie en soortenbescherming bij isolatie. De ROB verwacht dat een verdubbeling van de capaciteit bij gemeenten nodig is tot 2030, met name vanwege een groei in het aantal wijkaanpakken. Op dit moment is de aanpak vrijwel volledig afhankelijk van specifieke uitkeringen van het rijk, die vooralsnog tot eind 2026 lopen. Een besluit over een betere bekostiging van alle klimaattaken wacht op nadere invulling van een nieuw kabinet.

De specifieke uitkeringen van het rijk zijn bedoeld voor de uitvoering van het energie- en klimaatbeleid van gemeenten. Dus ook voor de verduurzaming van de eigen inkoop voor bijvoorbeeld de openbare ruimte. Bij het duurzaamheidsplan wordt inzicht gegeven in de verwachte kosten, de beschikbare bekostiging van alle energie- en klimaattaken en de mogelijke financiële gevolgen voor de gemeente.

De rijksoverheid ziet circulaire economie als onderdeel van het klimaatbeleid, maar gaat de relatie tussen circulariteit en klimaat nog verduidelijken in het kader van groene industriepolitiek. Circulair inkopen en aanbesteden en de uitwerking van de startnotitie circulaire economie van de raad zal ook binnen de beschikbare rijksmiddelen voor de klimaattaken uitgevoerd moeten worden.

Wettelijke ontwikkelingen
Het is nog onduidelijk welk concreet effect de nieuwe verhoudingen in de Eerste en Tweede Kamer zullen hebben op de ambities op gebied van energie en klimaat. Mogelijk vraagt dit een herbezinning op de planning van de ambities uit het bestuursakkoord 2022-2026.

In februari 2024 presenteerde de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur zijn advies over een nationale aanpak funderingsproblematiek. Van gemeenten wordt verwacht dat zij plannen opstellen en uitvoeren om funderingsschade te voorkomen. Het nieuw te vormen kabinet moet een besluit nemen over het advies. Daarna wordt duidelijk of uitvoering mogelijk is binnen het extra budget van het bestuursakkoord 2022-2026.

Nader te onderzoeken & af te wegen richting de begroting 2025

Er zijn binnen dit programma naar verwachting richting de begroting geen nader te onderzoeken & af te wegen zaken met financiële consequenties.

3.2.2 Doelen en indicatoren

Doelen

Onderstaand zijn de Global Goals weergegeven die van toepassing zijn op dit beleidsprogramma.

Indicatoren

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren weergeven die samenhangen met doelstellingen binnen dit programma.

Doelstelling	Toelichting	Indicator	Databron
Kwetsbaarheid van de stad voor klimaatverandering verminderen	Het verminderen van de gevolgen van hittestress, droogte en wateroverlast door extra vierkante meters biodivers groen in de stad. Ook het infiltreren, vasthouden en vertraagd afvoeren van water helpt hierbij.	Genomen maatregelen tegen effecten van klimaatverandering	(Stadspeiling Gouda, Duurzaamheid en klimaat)
Kwetsbaarheid van de stad voor klimaatverandering verminderen	Het verminderen van de gevolgen van hittestress, droogte en wateroverlast door extra vierkante meters biodivers groen in de stad. Ook het infiltreren, vasthouden en vertraagd afvoeren van water helpt hierbij.	Na een hevige regenbui blijft langer dan 2 uur water in de straat staan	(Stadspeiling Gouda, Duurzaamheid en klimaat)
Kwetsbaarheid van de stad voor klimaatverandering verminderen	Het verminderen van de gevolgen van hittestress, droogte en wateroverlast door extra vierkante meters biodivers groen in de stad. Ook het infiltreren, vasthouden en vertraagd afvoeren van water helpt hierbij.	Maatregelen willen nemen om overlast door hitte en water rondom woning tegen te gaan	(Stadspeiling Gouda, Duurzaamheid en klimaat)
Kwetsbaarheid van de stad voor klimaatverandering verminderen		Schaduwplekken voor verkoeling tijdens een periode van warm weer	(Stadspeiling Gouda, Duurzaamheid en klimaat)
Verbetering van de biodiversiteit en waterkwaliteit	De gemeente zet zich in voor een groener Gouda. Het bestaande groen krijgt gaandeweg meer kwaliteit, met kansen voor biodiversiteit en klimaatadaptatie. De gemeente gaat beginnen met het verbinden en uitbreiden van groene structuren.	Groenbalans (inclusief percentage voor groen met waarde voor biodiversiteit)	Gemeente Gouda, Geovisia
Inwoners en ondernemers helpen energie te besparen en aardgasvrij te worden		Hoofdverwarmingsinstallatie woningen (aardgas)	CBS, Regionale Klimaatmonitor: https:// opendata.cbs.nl/ #/CBS/nl/ dataset/ 84948NED/
Inwoners en ondernemers helpen energie te besparen en aardgasvrij te worden	Extra impuls geven aan het verduurzamen van huizen en gebouwen om zoveel mogelijk energie te besparen. Het ontzorgen van inwoners en bedrijven en opwek van duurzame energie stimuleren.	Gouds IsolatiePlan	x
Inwoners en ondernemers helpen energie te besparen en aardgasvrij te worden	Inwoners en ondernemers helpen energie te besparen en aardgasvrij te worden	Percentage bekende hernieuwbare energie	RVO, Regionale klimaatmonitor

Doelstelling	Toelichting	Indicator	Databron
Sneller verduurzamen gemeentelijk vastgoed	De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld. De ambitie voor het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed wordt aangescherpt: in 2030 is tenminste 55% van het gemeentelijk vastgoed verduurzaamd. Waar mogelijk nemen we stappen om ook de toegankelijkheid van de gemeentelijke gebouwen te verbeteren.	Reductie van de CO2-uitstoot van de gemeentelijke vastgoedporteuille	Energiemonitor gemeente Gouda
Investeren in de kwaliteit en toegankelijkheid van de openbare ruimte	Integraal en duurzaam investeren in de kwaliteit en toegankelijkheid van de inrichting van de openbare ruimte. Ook de inzet voor de aanpak van de problematiek van bodemdaling wordt voortgezet	Ik vind mijn buurt goed/ slecht onderhouden	Stadspeiling

3.2.3 Intensiveringen en bijstellingen

Binnen dit programma zijn er - buiten de algemene financiële ontwikkelingen - geen specifieke intensiveringen/ bijstellingen.

3.3 Wonen en leefomgeving

Ambitie

In Gouda kan iedereen prettig wonen en leven en dat wil de gemeente zo houden.

Een goede bereikbaarheid en betaalbaar woningaanbod voor elke doelgroep zijn daarvoor van belang. Er komen nieuwe woningen in Westergouwe, de Spoorzone en andere plekken in de stad. De norm is betaalbaar bouwen, natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen, en aandacht voor duurzame mobiliteit.

De goede bereikbaarheid en centrale ligging zijn een onbetwistbare kracht van Gouda. Om Gouda in de toekomst duurzaam bereikbaar te houden en goed te ontsluiten, wordt het Verkeerscirculatieplan (VCP) uitgevoerd. Met meer ruimte voor fietsers, wandelaars en het openbaar vervoer. De binnenstad wordt autoluw. Het omgevingsbeleid biedt duidelijke richting en regelgeving voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving.

Wat wil de gemeente Gouda bereiken?

1) Een toekomstbestendige woningvoorraad
Het zorgen voor een toekomstbestendige woningvoorraad met aanbod voor elke doelgroep. Door het uitvoeren van de eind 2020 vastgestelde Woon(zorg)visie. Samen met andere betrokken partijen en in samenspraak met de buurt.

2) Actieve sturing op het woningbouwprogramma
Met het programma Versnellen woningbouw stuurt de gemeente op kansrijke ontwikkelingen en transformatie. Zij benut alle instrumenten om te sturen. Als de wetgever nieuwe mogelijkheden introduceert, vertaalt de gemeente deze naar de Goudse situatie.

3) Uitvoeren van het Verkeerscirculatieplan
Met de uitvoering van het VCP creëert de gemeente meer ruimte voor fietsers, wandelaars en het openbaar vervoer. De binnenstad maakt zij autoluw.

4) Meer duurzame mobiliteit en bevoorrading
Het blijven inzetten voor meer duurzame mobiliteit en bevoorrading. Faciliteren van de openbare laadinfrastructuur en deelmobiliteit. Bevorderen van het gebruik van schonere en lichtere transportmiddelen. En de komst van een distributiehub.

5) Invoering van de Omgevingswet
Het invoeren van de Omgevingswet zo soepel als mogelijk laten verlopen. De dienstverlening aan bedrijven, organisaties en inwoners staat centraal bij uitwerking van de wettelijke instrumenten.

3.3.1 Ontwikkelingen

Wonen
De uitdagingen voor het realiseren van voldoende en betaalbare woningen blijven groot. De in 2024 ingevoerde wetgeving op het gebied van goed verhuurderschap en de naar verwachting per 1 juli 2024 in werking treding van de Wet betaalbare huur leiden mogelijk tot extra inzet vanuit de gemeente. Sturing op realisatie van het gewenste programma voor o.a. jongeren en beschermd wonen vraagt extra inzet. Ook zal extra inspanning nodig zijn voor het inregelen van de toewijzing van urgenties.

Mobiliteit en verkeer
De uitvoering van de eerste tranche van het verkeerscirculatieplan vraagt meer middelen, waarbij de extra toegekende subsidies niet alle kosten kunnen dragen. Integrale aanpak van projecten vraagt in het voortraject meer afstemming en aandacht voor participatie, waarbij zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan de verschillende belangen en ruimteclaims, zoals toevoegen van groen, parkeren en verblijfsruimte. Stapsgewijze invoering van de zero emissie zone stadslogistiek in de binnenstad en het flankerende beleid zullen de nodige inzet vragen op het gebied van communicatie, monitoring en handhaving. Actueel parkeerbeleid en bijbehorende maatregelen, zoals goede en deels gratis fietsenstallingen, dragen bij aan de doelstelling om de stad duurzaam bereikbaar te maken.

Ruimtelijke puzzel / provinciaal en landelijk beleid
In het kader van het actualiseren van de nationale omgevingsvisie (NOVI/NOVEX) werkt de provincie aan actualisatie van het omgevingsbeleid. Dit beleid werkt door in het regionale en lokale beleid. De belangen op het gebied van woningbouw en mobiliteit (denk aan de lobby voor een nieuw station samen met gemeente Zuidplas, de verbreding van de N457) worden voortdurend onder de aandacht gebracht op provinciaal en landelijk niveau. Verder heeft het Bestuurlijk Platform Groene Hart (rijk, provincies, regio) in het kader van NOVEX-gebied Groene Hart een Ontwikkelperspectief Groene Hart vastgesteld. Hierin zijn opgaven en ontwikkelprincipes benoemd die worden uitgewerkt in een uitvoerings- en investeringsagenda. Gouda doet hierin mee via de regio Midden-Holland en de samenwerking Alphen-Gouda-Woerden.

Netcongestie
Per 1 februari geldt voor Gouda boven het spoor netcongestie voor afname van elektriciteit door grootverbruikers. Dit betekent dat er geen nieuwe aansluitingen voor grootverbruikers worden gehonoreerd en dat ook uitbreiding van bestaande aansluitingen niet meer mogelijk is. Alle verzoeken worden op een wachtlijst geplaatst. Als er in de tussentijd niet op enigerlei wijze ruimte wordt gecreëerd (e-hub, peakshaving, niet doorgaan van initiatieven) is het wachten op een nieuw middenspanningsstation in Bodegraven-Reeuwijk. Volgens de huidige planning wordt dit station in 2029 gerealiseerd. Deze netcongestie is van invloed op het tempo van de energietransitie. Zo kunnen bedrijven op dit moment dus niet overstappen op elektrisch verwarmen of rijden omdat daar een uitbreiding van de aansluiting voor nodig is.

Omgevingswet
Met de ODMH zijn rondom de invoering van de Omgevingswet werkafspraken gemaakt over de processen rondom de vergunningenprocedures en de Intake- en Omgevingstafel. Ook is ODMH actief betrokken geweest bij de ketentesten voor het digitale systeem. Verder hebben ze geholpen bij het aanpassen van de verordeningen die nog vastgesteld moesten worden vóór 1 januari 2024 en zijn ze pro-actief in hun advisering over het thematisch vullen van het omgevingsplan ten aanzien van de milieu-thema's. De werkprocessen worden continu geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

De eerste ervaringen met gebiedsprogramma's, buitenplanse omgevingsplan activiteit procedures (BOPA) en het opstellen van het omgevingsplan worden benut bij de voorbereiding van de begroting om de structurele kosten in beeld te brengen. Het is nog onzeker of er extra financiële middelen van het rijk komen voor implementatie van de Omgevingswet.

Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen
Per 1 januari is de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen deels in werking getreden (Wkb). Deze wet schrijft voor dat in bepaalde gevallen geen omgevingsvergunning meer is vereist voor bouwactiviteiten. Het toezichthouden op dit soort bouwwerkzaamheden gebeurt niet meer door de ODMH, maar door een private en gecertificeerde kwaliteitsborger. De ODMH moet wel inspanning leveren voor het beoordelen van de kwaliteitsborger. Deze inspanningsuren mogen niet gedekt worden uit legesinkomsten. Daarnaast blijft de ODMH wel verantwoordelijk om handhavend op te treden als er een bouwtechnisch voorschrift wordt overtreden. In de gemeentebegroting is aan de hand van een impactanalyse hier rekening mee gehouden. Echter, uit monitoring moet blijken of de uitkomst van de analyse juist is, of dat er (financieel) bijgestuurd moet worden.

Vergunningverlening
Door de inwerkingtreding van de Omgevingswet gelden er nieuwe procedures voor vergunningverlening. De nieuwe procedure vraagt naast een aanpassing van het werkpakket van de ODMH ook om een aanpassing van de producten en de tarieven uit de legesverordening. De nieuwe tarieven zijn verwerkt in de gemeentebegroting. Echter, uit monitoring moet blijken of deze tarieven voldoende toereikend zijn om de inspanningsuren van de ODMH en andere adviseurs te dekken, of dat er (financieel) bijgestuurd moet worden.

In sommige procedures voor een buitenplanse omgevingsplan activiteit is een advies van de gemeenteraad nodig. Er kunnen knelpunten ontstaan, omdat de wettelijke beslistermijn mogelijk niet altijd aansluit op de bestaande cyclus van de raadvergaderingen. Dit kan ertoe leiden dat er niet binnen de wettelijke beslistermijn wordt besloten. Onder de oude wetgeving (Wabo) betekende dit dat een vergunning van rechtswege verleend werd. Onder de Omgevingswet bestaat deze mogelijkheid niet meer en bestaat de kans dat men een beroep doet op de Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen. Hiervoor is een beperkte post opgenomen in de gemeentebegroting. Echter, het moet blijken of deze post toereikend is.

Bodemtaken
Met de komst van de Omgevingswet per 1-1-2024 is de gemeente het bevoegd gezag geworden voor de milieu-bodemtaken waar dit eerst de provincie was. Voor deze nieuwe gemeentelijke taak is geen extra geld vanuit het rijk beschikbaar gesteld. De ODMH voert deze taken voor de gemeente uit. Naast deze wijziging in bevoegd gezag is onder de Omgevingswet ook de systematiek voor de bodemtaken ingrijpend veranderd. Hierdoor moet de ODMH een nieuwe werkwijze implementeren en dat kost meer tijd dan voor de Omgevingswet. Vanwege deze ontwikkeling zijn er in de begroting 2025 meer uren voor de bodemtaken opgenomen. Uit monitoring moet blijken of deze uren voldoende zijn, of er verder gestroomlijnd kan worden of dat er (financieel) bijgestuurd moet worden.

Nader te onderzoeken & af te wegen richting de begroting 2025

Aanjagen woningbouw & invoering Omgevingswet

- Een aanjager voor het woningbouwprogramma signaleert kansen en draagt met creatieve oplossingen bij aan voortgang in de realisatie. In 2024 wordt een start gemaakt met deze werkwijze. Indien hiervoor in 2025 en later aanvullende middelen nodig zijn, wordt dit uitgewerkt in de begroting. Hetzelfde geldt voor de extra kosten verbonden aan de invoering van de Omgevingswet.

3.3.2 Doelen en indicatoren

Doelen

Onderstaand zijn de Global Goals weergegeven die van toepassing zijn op dit beleidsprogramma.

Indicatoren

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren weergeven die samenhangen met doelstellingen binnen dit programma.

Doelstelling	Toelichting	Indicator	Databron
Een toekomstbestendige woningvoorraad	Het zorgen voor een toekomstbestendige woningvoorraad met aanbod voor elke doelgroep. Door het uitvoeren van de eind 2020 vastgestelde Woon(zorg)visie. Samen met andere betrokken partijen en in samenspraak met de buurt.	Eigendomsvormen, met uitsplitsing naar corporatiehuur, particuliere huur en koop.	(CBS, Voorraad woningen) https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82900NED/
Een toekomstbestendige woningvoorraad	Het zorgen voor een toekomstbestendige woningvoorraad met aanbod voor elke doelgroep. Door het uitvoeren van de eind 2020 vastgestelde Woon(zorg)visie. Samen met andere betrokken partijen en in samenspraak met de buurt.	Eigendomsvormen op wijkniveau, met uitsplitsing naar middenhuur en betaalbare koop (WOZ-waarde < 325.000)	(CBS/WSW, Lokale Monitor Wonen) https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/lokalemonitor-wonen
Actieve sturing op het woningbouwprogramma	Met het programma Versnellen woningbouw stuurt de gemeente op kansrijke ontwikkelingen en transformatie. Zij benut alle instrumenten om te sturen. Als de wetgever nieuwe mogelijkheden introduceert, vertaalt de gemeente deze naar de Goudse situatie.	Alternatieve woonvormen	Monitor ouderenhuisvesting: https://55plus.datawonen.nl/jive [geclusterde woonvormen]
Actieve sturing op het woningbouwprogramma	Met het programma Versnellen woningbouw stuurt de gemeente op kansrijke ontwikkelingen en transformatie. Zij benut alle instrumenten om te sturen. Als de wetgever nieuwe mogelijkheden introduceert, vertaalt de gemeente deze naar de Goudse situatie.	Aantal nieuwbouwwoningen en overige toevoegingen (o.a. transformatie)	Waarstaatje-gemeente.nl / CBS voor historische ontwikkeling, Planregistratie Wonen voor toekomst
Uitvoeren van het Verkeerscirculatieplan	Met de uitvoering van het VCP creëert de gemeente meer ruimte voor fietsers, wandelaars en het openbaar vervoer. De binnenstad maakt zij autoluw.	Intensiteiten gemotoriseerd verkeer (stadsbreed)	Gemeente Gouda, periodieke verkeerstellingen
Uitvoeren van het Verkeerscirculatieplan	Met de uitvoering van het VCP creëert de gemeente meer ruimte voor fietsers, wandelaars en het openbaar vervoer. De binnenstad maakt zij autoluw.	Aantal (ernstige) verkeersslachtoffers	Geregistreerde verkeersongevallen (Viastat)
Meer duurzame mobiliteit en bevoorrading	Het blijven inzetten voor meer duurzame mobiliteit en bevoorrading. Faciliteren van de openbare laadinfrastructuur en deelmobiliteit. Bevorderen van het gebruik van schonere en lichtere transportmiddelen. En de komst van een distributiehub.	Vervoerwijzekeuze (marktaandeel fiets en OV)	CBS ODiN, Onderzoek verplaatsingen in Nederland
Meer duurzame mobiliteit en bevoorrading	Het blijven inzetten voor meer duurzame mobiliteit en bevoorrading. Faciliteren van de openbare laadinfrastructuur en deelmobiliteit. Bevorderen van het gebruik van schonere en lichtere transportmiddelen. En de komst van een distributiehub.	Laadpalen en waterstoftankvoorzieningen	RVO, Regionale Klimaatmonitor

3.3.3 Intensiveringen en bijstellingen

In de onderstaande tabel zijn de financiële mutaties (intensiveringen/ bijstellingen) opgenomen en toegelicht.

Nr.	Onderwerp (bedragen in € x 1.000)	2025	2026	2027	2028
	Wettelijke ontwikkelingen/ onontkoombaar:				
1.	Herijking MJOP gemeentelijke gebouwen (inflatie ontwikkeling)	400	400	400	400
2.	Digitalisering omgevingswet	135	135	135	135
	Totaal	***535***	***535***	***535***	***535***

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

Toelichting op de mutaties

1. Herijking meerjarig onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen
Momenteel vinden de inspecties plaats om te komen tot een actueel Meerjarenonderhoudsplanning (MJOP) voor gemeentelijke gebouwen. De laatste cijfers waren gebaseerd op een doorrekening uit 2019. Gegeven de inflatie en bouwkostenontwikkeling van de afgelopen 5 jaren is een verhoging van de dotaties aan de voorziening(en) ontontkoombaar.

2. Digitalisering omgevingswet
De intensivering betreft extra kosten verbonden aan de invoering van de Omgevingswet. Het gaat hier specifiek om het aantrekken van een geospecialist, die het omgevingsplan kan maken.

3.4 Sociaal domein

Ambitie

De ambitie is een inclusief en sociaal Gouda, waarin iedereen gelijkwaardig is en iedere Gouwenaar mee kan doen. Ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, gender, inkomen, seksuele voorkeur, talent of beperking. Dit betekent dat de gemeente de juiste zorg en ondersteuning betaalbaar en beschikbaar houdt voor Gouwenaars die dit nodig hebben. Ook is er meer aandacht voor armoede en schuldhulp.

Om mee te kunnen doen in de samenleving moeten mensen kunnen beschikken over bestaanszekerheid. Daarom worden gezinnen met een laag inkomen die dat nodig hebben ondersteund met specifieke aandacht voor kinderen.

Wat wil de gemeente Gouda bereiken?

1) Iedereen kan meedoen in een inclusieve en sociale stad
Een inclusief en sociaal Gouda, waarin iedereen gelijkwaardig is en iedere Gouwenaar mee kan doen. Ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, gender, inkomen, seksuele voorkeur.

2) Inzetten op kansengelijkheid
Het aanpakken van financiële problemen en voorkomen van armoede door het structureel verbeteren van de positie van gezinnen en kinderen.

3) Passende zorg en ondersteuning
Passende zorg en ondersteuning betaalbaar en beschikbaar houden voor Gouwenaars die dit het meest nodig hebben.

4) Integrale dienstverlening sociaal domein
De dienstverlening op het gebied van jeugd, wmo en werk en inkomen is integraal en gaat uit van de menselijke maat. Dienstverlening wordt continu verbeterd.

3.4.1 Ontwikkelingen

Gouda groeit
Door de realisatie van Westergouwe, de toename van woningen en de stijging van het aantal tijdelijke bewoners in de Oekraïne opvang, het AZC en arbeidsmigranten, is het noodzakelijk dat ook de sociale voorzieningen in ruimte en invulling groeien. Deze ontwikkeling vraagt blijvend aandacht en aanpassing aan de bevolkingsgroei.

Verwachte druk op de Wmo en de zorg
Het aantal ouderen in Gouda neemt de komende jaren snel toe en deze wonen conform het landelijke beleid langer thuis. Te voorzien is dat hierdoor de druk op de Wmo en zorg in brede zin toeneemt. Tegelijkertijd betekent deze ontwikkeling dat er minder mensen inzetbaar zijn als werknemer of vrijwilliger. Om in de zorgbehoefte te kunnen blijven voorzien, is het belangrijk om te anticiperen op deze ontwikkeling in de sociale basis.

Financiering Wmo
Gemeenten en rijk willen vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid werken aan de beheersbaarheid van de uitgaven van gemeenten en hun wettelijke zorgtaken Wmo. In samenspraak met de koepels van de medeoverheden heeft het kabinet afgesproken dat (een nader te bepalen deel van) de Wmo in de toekomst niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende indexering onderzocht. Het streven is dat er met ingang van 2026 nadere afspraken zijn. Vooruitlopend op de uitwerking treft het rijk een reservering voor een aanvullende indexering voor demografie bovenop de bbp-normeringssystematiek.

Toename uitkeringsgerechtigden met (zeer) grote afstand tot de arbeidsmarkt
Het aantal meer kwetsbare inwoners neemt toe. Dit is terug te zien in het aantal uitkeringsgerechtigden met een (zeer) grote afstand tot de arbeidsmarkt. Onzeker is hoe dit zich vertaald in het budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidie (BUIG-budget) dat de gemeente op basis van het landelijke verdeelmodel ontvangt en in hoeverre dit dekkend is.

Inwoner centraal
Algehele tendens is dat de overheid meer naast de inwoner staat en deze meer centraal stelt in haar werkwijze. Om hieraan te voldoen wordt integraal werken, maatwerk en participatie steeds belangrijker. Dit vraagt veel capaciteit van overheidsdiensten (denk aan de brede ondersteuning voor gedupeerden van de toeslagenaffaire).

Onzekerheid door tijdelijke middelen
Voor diverse activiteiten in het sociaal domein zijn vooralsnog alleen tijdelijke middelen vanuit het rijk beschikbaar. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om middelen in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd, Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), het Nationaal Programma Onderwijs, Actieplan dakloosheid en middelen vanuit de Parlementaire Ondervragingscommissie Toeslagen (POK-middelen). Het is nog niet volledig duidelijk welk beleid en welke budgetten van het toekomstige kabinet exact te verwachten vallen.

Nader te onderzoeken & af te wegen richting de begroting 2025

Bestendigen consulenten werk, inkomen en participatie
- In de afgelopen jaren zijn voor de verbetering van de dienstverlening aan bijstandsgerechtigden in het kader van de Participatiewet extra consulenten aangesteld. De inzet van consulenten participatie is gericht op intensieve en frequente ondersteuning van de inwoners met een bijstandsuitkering met de langste afstand tot de arbeidsmarkt zodat zij meer gaan deelnemen aan de samenleving. De inzet van extra consulenten werk en inkomen is gericht op het normaliseren van de omvang van de caseloads. Afweging richting de begroting 2025 is om deze uitbreiding structureel te maken, zodat betere dienstverlening niet meer afhankelijk is van tijdelijke pilots.

Structurele inzet jongerenperspectief
- Het doel van het Jongerenperspectief Fonds is jongeren met problematische schulden extra ondersteuning bieden. Deze aanpak biedt kwetsbare jongeren de kans om aan hun eigen toekomstperspectief en zelfredzaamheid te werken waardoor zij grote kans hebben op een schuldenvrij bestaan. In 2023 is gestart met de pilot aanpak Jongerenperspectief in Gouda. Deze aanpak is bedoeld voor jongeren tussen 18 en 27 jaar, die niet in aanmerking komen voor reguliere schuldhulpverlening en te maken hebben met problemen op meerdere levensgebieden. Voor de pilot is budget beschikbaar tot eind 2025. Op dat moment zijn nog niet alle lopende trajecten afgerond. Naar verwachting is dan wel voldoende informatie beschikbaar om het resultaat van de aanpak zichtbaar te maken. Omdat de trajecten twee jaar duren, is het op dit moment al nodig om financiering te zoeken voor 2026 en verder.

Lokale Inclusie en Diversiteit Agenda: uitvoeringsagenda 2024-2025
- Op 13 maart 2024 heeft de raad de Lokale Inclusie en Diversiteit Agenda: uitvoeringsagenda 2024-2025 vastgesteld. Er is budget beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de agenda in 2024 en 2025. Om te blijven voldoen aan de wettelijke eisen voor digitale toegankelijkheid is structureel budget nodig voor een medewerker redactie (1 fte), ook na 2025.

Maatschappelijke voorzieningen Westergouwe

- Met het vorderen van de nieuwe wijk Westergouwe neemt het inwonersaantal van Gouda tot 2030 met 5.500 inwoners toe. Voor een goede sociale basis voor deze inwoners is het wenselijk om, net als in de andere wijken, voorzieningen en ondersteuning beschikbaar te maken. Het gaat om het ondersteuningsaanbod voor kinderen, jongeren en jonge gezinnen en de inzet van een sociaal makelaar. Hiervoor is op dit moment geen budget beschikbaar in de meerjarenbegroting.

Budget Jeugdzorg

- Het college wil de jeugdzorg beschikbaar en betaalbaar houden. Daarom wil zij het aantal kinderen met jeugdzorg laten dalen naar één op acht en de gemiddelde kosten per kind stabiliseren. Vanuit het Programma ‘Sturen op zorg voor nu en straks’ wordt hier sinds 2021 via een meerjarige aanpak op gestuurd. De gemiddelde jeugdzorgkosten per kind waren eind 2022 stabiel. Een daling van het gebruik was echter nog niet zichtbaar. Omdat het budget voor jeugdzorg in de Goudse meerjarenbegroting ingericht is op een daling naar één op acht kinderen met jeugdzorg, wordt een tekort op het jeugdzorgbudget voorzien. Afweging richting de begroting 2025 is om het budget voor jeugdzorg in de meerjarenbegroting 2025-2028 aan te passen.

Structurele financiering Barka

- Stichting Barka biedt hulp en ondersteuning aan dakloze arbeidsmigranten in Gouda. Dakloos geraakte arbeidsmigranten verblijven hierdoor zo kort mogelijk op straat en kunnen snel weer bouwen aan hun toekomst, in Nederland of land van herkomst. Problematiek rondom arbeidsmigranten kan niet alleen lokaal bekeken worden. Het hangt samen met de hele regio en landelijk beleid. Ondanks dat de problemen door regiogemeenten steeds meer erkend worden, is er nog geen sprake van een regionale aanpak en financiering. Het is van belang dat hierover op korte termijn duidelijkheid komt, ook in het kader van het opdrachtgeverschap richting Stichting Barka.

Versterken aanbod ouderen

- In Gouda is er sprake van dubbele vergrijzing. Het aantal inwoners van 80 jaar en ouder groeit tot 2040 met 86% naar 6.779 in 2040. Daarnaast zal naar verwachting de toename van het aantal inwoners met dementie enorm zijn. Door in te zetten op preventie kan geïndiceerde zorg worden voorkomen. Hiervoor is het nodig om te investeren in bewustwording van wat ouderen zelf kunnen doen om langer veilig en prettig thuis te kunnen blijven wonen. Daarnaast is het nodig om in te zetten op het versterken en borgen van de aanpak dementie voor de beoogde certificering van Gouda als Dementievriendelijke gemeente.

Complexe scheidingen

- Met de Goudse aanpak complexe scheidingen wordt beoogd te voorkomen dat de gevolgen van een scheiding voor de kinderen dusdanig nadelig zijn, dat voor hen een beroep moet worden gedaan op jeugdzorg. Dit enerzijds door verbeterde preventieve inzet van basishulp en anderzijds met een werkwijze waarbij het juridisch en sociaal domein nauwer met elkaar samenwerken. Ook wordt onderzocht of het aanbieden van gratis relatietherapie aan stellen met een laag inkomen effectief is. De benodigde middelen voor de drie onderdelen in deze aanpak zijn op dit moment niet aanwezig in de meerjarenbegroting.

Adviseur informatiebeveiliging en privacy sociaal domein

- In het Sociaal Domein vindt de uitvoering van diverse domeinspecifieke wetten plaats. Binnen al deze wetten wordt gewerkt met gevoelige informatie waar veel medewerkers toegang tot hebben. Ook zijn er regelmatig vragen om deze gegevens te delen zowel intern als extern. Het is belangrijk dat de medewerkers zich hiervan bewust zijn, maar ook dat zij beschermd worden tegen oneigenlijk gebruik. Ondersteuning van de procesverantwoordelijken is noodzakelijk om de informatiebeveiliging en –veiligheid in control te houden. In december 2022 zijn de uitkomsten van de ENSIA audit bekend geworden. Op een aantal onderdelen werd door de gemeente Gouda niet voldaan aan de verplichte normen. Op dit moment is er onvoldoende capaciteit voor de opgave die er ligt.

3.4.2 Doelen en indicatoren

Doelen

Onderstaand zijn de Global Goals weergegeven die van toepassing zijn op dit beleidsprogramma.

Indicatoren

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren weergeven die samenhangen met doelstellingen binnen dit programma.

Doelstelling	Toelichting	Indicator	Databron
Iedereen kan meedoen in een inclusieve en sociale stad	Een inclusief en sociaal Gouda, waarin iedereen gelijkwaardig is en iedere Gouwenaar mee kan doen. Ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, gender, inkomen, seksuele voorkeur.	Het % inwoners dat zich thuis voelt in Gouda	Stadspeiling
Inzetten op kansengelijkheid en preventie	Het aanpakken van financiële problemen en voorkomen van armoede door het structureel verbeteren van de positie van gezinnen en kinderen.	Het aantal uitgegeven Rotterdampassen (waarvan voor volwassenen en kinderen uit doelgroep minima)	Gemeente Rotterdam
Inzetten op kansengelijkheid en preventie	Het aanpakken van financiële problemen en voorkomen van armoede door het structureel verbeteren van de positie van gezinnen en kinderen.	Het % kinderen met gezond gewicht	GGD Midden-Holland
Inzetten op kansengelijkheid en preventie	Het aanpakken van financiële problemen en voorkomen van armoede door het structureel verbeteren van de positie van gezinnen en kinderen.	Het aantal verzilverde tegoedbonnen sport en cultuur op de Rotterdampas (2 per pas voor kinderen minima)	Gemeente Rotterdam
Passende zorg en ondersteuning	Passende zorg en ondersteuning betaalbaar en beschikbaar houden voor Gouwenaars die dit het meest nodig hebben.	Het relatieve gebruik van aantal kinderen < 18 jaar van maatwerk jeugdhulp	Gemeente Gouda, Sociaal domein
Passende zorg en ondersteuning	Passende zorg en ondersteuning betaalbaar en beschikbaar houden voor Gouwenaars die dit het meest nodig hebben.	De gemiddelde kosten per cliënt per jaar voor de maatwerkvoorziening Wmo	Gemeente Gouda, Sociaal domein
Integrale dienstverlening sociaal domein	De dienstverlening is integraal en gaat uit van de menselijke maat. Dienstverlening wordt continu verbeterd.	Het gemiddeld rapportcijfer voor de dienstverlening van de medewerkers van de gemeente (J, Wmo en weni)	Client Ervarings-onderzoeken Jeugd, Wmo en werk en inkomen
Integrale dienstverlening sociaal domein	De dienstverlening is integraal en gaat uit van de menselijke maat. Dienstverlening wordt continu verbeterd.	Het % inwoners dat weet voor welke hulp ze terecht kunnen bij de gemeente	Stadspeiling

3.4.3 Intensiveringen en bijstellingen

In de onderstaande tabel zijn de financiële mutaties (intensiveringen/ bijstellingen) opgenomen en toegelicht.

Nr.	Onderwerp (bedragen in € x 1.000)	2025	2026	2027	2028
	Wettelijke ontwikkelingen/ onontkoombaar:				
1.	Inkoopplan Jeugd en WMO	1.543	1.543	1.543	1.543
	Overige ontwikkelingen:				
2.	Gemeenschappelijk regeling Jeugd en Wmo	880	880	570	570
	Totaal	***2.423***	***2.423***	***2.113***	***2.113***

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

Toelichting op de mutaties

1. Inkoopplan jeugd en wmo
Met het inkoopplan is het mogelijk om de inkooptrajecten voor jeugd en Wmo op te starten. Hiermee wordt bereikt dat de inwoners van Midden-Holland ook na 1 januari 2025 de hulp en ondersteuning kunnen ontvangen die ze nodig hebben. Het inkoopplan is een uitwerking van het kaderdocument inkoop 2025 ‘Strategische kaders jeugd & Wmo Midden-Holland 2025’ dat in het najaar van 2023 door de vijf gemeenteraden is vastgesteld.

In de inkooptrajecten Ambulant Jeugd en Ambulant Wmo, Dagbesteding Jeugd en Dagbesteding Wmo en Hulp bij Huishouden zijn relatief veel vragen gesteld over de tarieven en de opbouw hiervan. De complexiteit van en de samenhang tussen de gestelde vragen, zorgen voor een aantal uitzoekpunten die naast zorgvuldigheid ook meer tijd vragen dan er initieel voor gepland was. Om deze reden wordt het proces aangepast. Het streven is de ingangsdatum van 1 januari te handhaven. Wat het effect is op de financiële raming van februari 2024 is pas te zeggen nadat het onderzoek is uitgevoerd.

2. Gemeenschappelijke regeling Jeugd en Wmo
De verhoging van de bijdrage voor de gemeenschappelijke regeling Jeugd en Wmo Midden Holland heeft als doel om de organisatie robuust te maken. De afgelopen twee jaar is circa 25% van de organisatiekosten incidenteel gefinancierd, deze wordt nu structureel gemaakt. Voor 2025 en 2026 wordt tijdelijk een extra bijdrage gevraagd om de nieuwe organisatie goed in te richten en voor het realiseren van een aantal bestuurlijke prioriteiten zoals verbinding met gemeenten, efficiënter samenwerken, basis op orde en het verkrijgen van meer grip op grote geldstromen (zorgkosten). Bij de doorlichting van de organisatie in 2026 wordt de structureel benodigde formatie voor de GR bepaald passend bij de taakopgave.

3.5 Cultuur, sport en recreatie

Ambitie

Gouda is een bruisende en gezonde stad, waar het prettig wonen, opgroeien en recreëren is. Een stad met een rijk cultureel aanbod waar ruimte is voor verwondering en een unieke beleving.

De gemeente wil het culturele erfgoed van Gouda behouden, versterken en toekomstbestendig maken en haar archeologische verleden zichtbaar maken. Kansen die waterrecreatie biedt voor Gouda, aangrijpen.

Voor een aantrekkelijke en leefbare stad zijn cultuur en kunst een onmiskenbare schakel. Toegankelijkheid, een breed bereik en divers aanbod van kunst en cultuur is daarbij cruciaal.

Gouda is een gezonde stad met gezonde inwoners. Zowel lichamelijk als geestelijk. Sporten en bewegen is toegankelijk en dichtbij voor iedere Gouwenaar.

Wat wil de gemeente Gouda bereiken?

1) Een aantrekkelijke stad voor inwoners, bezoekers en toeristen

Investeren in een aantrekkelijke binnenstad voor inwoners, bezoekers en toeristen, in samenwerking met de partners. Het benutten van kansen voor waterrecreatie. Het investeren in de verbinding van de culturele as Museum Gouda - Sint Jan – Stadhuis – Waag om de kracht van dit toonaangevende cultuurhistorische ensemble voor Gouda beter te benutten.

2) Het merk Gouda verder versterken en strategisch positioneren

Gouda is een unieke stad die veel te bieden heeft en om trots op te zijn. Daarom wil de gemeente datgene waar Gouda voor staat verder uitdragen en samen met partners werken aan versterking van het imago.

3) Versterken van het cultureel erfgoed in Gouda

Inzetten op het behoud en maatschappelijke benutting van het cultuurhistorisch erfgoed en stimuleren van onderhoud. Het uitdragen en zichtbaar maken van de geschiedenis van Gouda, ook op archeologisch gebied. Het uitvoering geven aan de herbestemmingsplannen voor het Stadhuis en een nieuwe aanwijzingsronde voor monumenten.

4) Ontwikkeling en vernieuwing van de brede culturele sector

Het stimuleren van een vernieuwend, interessant en aansprekend aanbod van kunst en cultuur voor de grote diversiteit aan Gouwenaars en bezoekers van buiten Gouda.

5) Toename van het aantal inwoners dat sport en voldoende beweegt

De gemeente wil door de inzet van verschillende instrumenten faciliteren dat het aantal inwoners dat sport en voldoende beweegt toeneemt.

3.5.1 Ontwikkelingen

Ratificatie Verdrag van Faro - erfgoed
De ratificatie van het Verdrag van Faro zal eind 2024 door Nederland plaatsvinden. Het Verdrag van Faro stelt mens en samenleving centraal en hún relatie met erfgoed. Deze wetswijziging vraagt in beleid en beleidsuitvoering meer aandacht voor burgerparticipatie, erfgoedgemeenschappen en het sociale aspect van het erfgoedbelang. Dit dient in 2025 nader te worden uitgewerkt.

Landelijke motie schoolzwemmen
Landelijk zijn er zorgen over het toenemende aantal kinderen dat de basisschool verlaat zonder (voldoende) zwemdiploma's. De Tweede Kamer heeft daarom een motie aangenomen waarin wordt gevraagd om samen met het onderwijs scenario's uit te werken waarmee schoolzwemmen weer ingevoerd kan worden. Ook in Gouda zijn er zorgen omtrent de zwemvaardigheid. De komende periode zal deze problematiek nader onderzocht worden.

Relatie sport en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)
Sportbeleid is onderdeel van het GALA. In Gouda is ervoor gekozen van het Sportakkoord een Leefstijlakkoord te maken, dat vanaf de zomer van 2024 volop in de aandacht komt te staan. Door de integrale aanpak krijgt sport steeds meer verbinding met andere gemeentelijke beleidsthema's.

Sportverenigingen en andere vrijwilligersorganisaties onder druk
Toenemende regelgeving, stijgende kosten en het vinden en binden van vrijwilligers zijn problemen waar sportverenigingen mee kampen en waar landelijk steeds meer aandacht voor wordt gevraagd. Ook in Gouda hebben sommige verenigingen het moeilijk. Gouda heeft onlangs als een van de eerste gemeenten een sport- en beweegloket in het leven geroepen. Dit is een samenwerking met verschillende aanbieders van ondersteuning (zoals sportbonden), waardoor de hulp aan verenigingen efficiënter en effectiever vormgegeven kan worden. Daarnaast kloppen ook organisatoren van lokale sportevenementen steeds vaker aan bij de gemeente voor financiële ondersteuning. Er liggen uitdagingen om de begroting van SPORT•GOUDA meerjarig sluitend te krijgen.

Nader te onderzoeken & af te wegen richting de begroting 2025

Tweede verdieping Chocoladefabriek
- Het besluit van de stichting Libertum om tot opheffing van haar stichting over te gaan, leidt tot de noodzaak tot een nieuwe invulling van de tweede verdieping van De Chocoladefabriek. Er worden meerdere richtingen verkend, van uitbreiding van bestaande activiteiten van de bibliotheek tot kansen voor samenwerking met creatieve industrie en ondernemers. Belangrijk aandachtspunt is de balans tussen de betekenis van de toekomstige invulling voor Gouwenaars, de aanvulling op het concept van de Chocoladefabriek en de mogelijke kosten en inkomsten.

Beeldende kunst in de openbare ruimte
- Met de in 2024 afgeronde nulmeting naar kunst in de openbare ruimte is een helder overzicht gecreëerd over de culturele en maatschappelijke waarde en de fysieke staat van de collectie. Het beleid voor het professionaliseren van het collectiebeheer wordt de komende periode uitgewerkt en ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Daarin zullen keuzes over onderhoud, herstel en opslag van de bestaande collectie en over uitbreiding van de collectie worden opgenomen. Op termijn kan dit leiden tot een verzoek voor aanvullend budget.

Collectiebeheer en verbouwing Museum Gouda
- De stadscollectie, die wordt beheerd door Museum Gouda, ligt opgeslagen in ruimten die hiervoor (o.a. klimatologisch) ongeschikt zijn. Dit brengt schade toe aan de collectie. Het overbrengen van de stadscollectie naar een locatie die hiervoor wel geschikt is, vraagt een uitgebreide inventarisatie, ontzameling en reiniging/ontsmetting van de werken. Dit om de waardevolle werken binnen de collectie te scheiden van de minder bijzondere of algemenere werken en ze in goede conditie te kunnen opslaan. Ook de beoogde verbouwing maakt dat de collectie weg moet uit de huidige depotruimten. De plannen voor verbouwing van het museum in het kader van onder andere verduurzaming en toegankelijkheid worden komende tijd verder voorbereid en besproken met de raad. Ook de beoogde verbouwing maakt dat de collectie weg moet uit de huidige depotruimten. De verbouwing zorgt naar de toekomst toe voor extra investeringen die nog niet (volledig) zijn voorzien in de programmabegroting.

Business case De Goudse Schouwburg
- Langs de lijnen van de toezegging aan de raad wordt gewerkt aan uitwerking van de business case voor De Goudse Schouwburg. Dit leidt tot inzicht in hoeverre technische en esthetische aspecten van het bestaande gebouw aansluiten bij huidige standaarden voor regulier gebruik en commerciële verhuur. Het financieel effect wordt de komende tijd nader in beeld gebracht, inclusief de potentiële verdiencapaciteit uit verhuur, die door investeringen zou kunnen worden gerealiseerd.

Strategisch plan binnensportaccommodaties
- In de komende jaren moeten beslissingen genomen worden over bijvoorbeeld de toekomst van de Dick van Dijkhal, diverse verouderde gymzalen en noodzakelijke duurzaamheidsmaatregelen. Als integraal onderdeel van het IHP Onderwijshuisvesting wordt ook een strategisch plan voor de gymzalen opgesteld. Voor de binnensportaccommodaties

die niet direct verbonden zijn aan een school wordt een aanvullend strategisch plan gemaakt. Het recente onderzoek van het Mulier Instituut naar bestaande vraag en aanbod, en duurzaamheidsscans zijn bouwstenen voor het plan.

Nieuwe sport- en beweegvisie

- De nieuwe sport- en beweegvisie is in ontwikkeling. Hieruit volgen mogelijk financiële intensiveringen, bijvoorbeeld ten aanzien van het Volwassenfonds, intensivering van verenigingsondersteuning en ondersteuning van sportevenementen. De nieuwe sport- en beweegvisie ligt naar verwachting in september ter besluitvorming voor in de gemeenteraad.

Recreatieve voorzieningen zwembad

- Om het buitenbad van het Groenhovenbad aantrekkelijker te maken voor bezoekers, kan SPORT•GOUDA een aantal recreatieve voorzieningen toevoegen. De financieringsstructuur evenals de verdeling hiervan tussen gemeente en SPORT•GOUDA moet komende periode nader worden uitgewerkt.

Exploitatiesubsidie Stadhuis

- Op 1 november 2023 heeft de raad besloten te investeren in de herbestemming van het Stadhuis, bestaande uit renovatie, verbetering van de toegankelijkheid en verduurzaming. De raad heeft kennis genomen van de bij het beoogde concept behorende exploitatieopzet en de daarmee gemoeide exploitatiesubsidie, op basis van de op dat moment bekende cijfers en aannames. De exploitatiesubsidie is nodig ter ondersteuning van de business case en ter invulling van het geambieerde cultuur- en educatieprogramma (functie inspireren). Daarmee ontstaat een subsidiebehoefte van ruim 7 ton in het eerste jaar, aflopend naar ruim 5 ton vanaf het zesde jaar. In de komende periode wordt de exploitatie verder uitgewerkt en in de vorm van een ‘Knoppensessie‘ met de raad gedeeld en ter besluitvorming voorgelegd.

3.5.2 Doelen en indicatoren

Doelen

Onderstaand zijn de Global Goals weergegeven die van toepassing zijn op dit beleidsprogramma.

Indicatoren

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren weergeven die samenhangen met doelstellingen binnen dit programma.

Doelstelling	Toelichting	Indicator	Databron
Een aantrekkelijke stad voor inwoners, bezoekers en toeristen	Investeren in een aantrekkelijke binnenstad voor inwoners, bezoekers en toeristen, in samenwerking met de partners. Het benutten van kansen voor waterrecreatie.	Aantal personen met een hotelovernachting	Cijfers Toerisme Gouda
Een aantrekkelijke stad voor inwoners, bezoekers en toeristen	Investeren in een aantrekkelijke binnenstad voor inwoners, bezoekers en toeristen, in samenwerking met de partners. Het benutten van kansen voor waterrecreatie.	Gemiddelde uitgaven per persoon per bezoek	Cijfers Toerisme Gouda
Een aantrekkelijke stad voor inwoners, bezoekers en toeristen	Investeren in een aantrekkelijke binnenstad voor inwoners, bezoekers en toeristen, in samenwerking met de partners. Het benutten van kansen voor waterrecreatie.	Aantal bezoekers attracties binnenstad (top 5)	Cijfers Toerisme Gouda
Een aantrekkelijke stad voor inwoners, bezoekers en toeristen	Investeren in een aantrekkelijke binnenstad voor inwoners, bezoekers en toeristen, in samenwerking met de partners. Het benutten van kansen voor waterrecreatie.	Leegstand binnenstad	Schouw Gemeente Gouda
Versterken van het cultureel erfgoed in Gouda	Inzetten op het behoud en maatschappelijke benutting van ons cultuurhistorisch erfgoed en stimuleren van onderhoud. Het uitdragen en zichtbaar maken van de geschiedenis van Gouda, ook op archeologisch gebied.	Leegstand van rijksmonumenten	(Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed) https://inspectieoe.databank.nl/jive
Ontwikkeling en vernieuwing van de brede culturele sector	Het stimuleren van ontwikkeling en herstel in de culturele sector is noodzakelijk. Om een interessant en aansprekend aanbod van kunst en cultuur voor de grote diversiteit aan Gouwenaren te realiseren en bezoekers te blijven trekken. Het cultureel bereik wordt verbreed door het uitvoeren van cultuurnota o.a. via het totstandbrengen van een innovatiefonds.	Tevredenheid culturele aanbod in Gouda	(Stadspeiling Gouda, Cultuur)
Ontwikkeling en vernieuwing van de brede culturele sector	Het stimuleren van ontwikkeling en herstel in de culturele sector is noodzakelijk. Om een interessant en aansprekend aanbod van kunst en cultuur voor de grote diversiteit aan Gouwenaren te realiseren en bezoekers te blijven trekken. Het cultureel bereik wordt verbreed door het uitvoeren van cultuurnota o.a. via het totstandbrengen van een innovatiefonds.	Percentage inwoners dat (vaak of soms) culturele activiteiten in Gouda bezoekt	(Stadspeiling Gouda, Cultuur)
Toename van het aantal inwoners dat sport en voldoende beweegt	De gemeente wil door de inzet van verschillende instrumenten faciliteren dat het aantal inwoners dat sport en voldoende beweegt toeneemt.	Percentage inwoners van 18 jaar en ouder dat minimaal één keer per week sport	Goudse Sportdeelname Index (jaarlijks)
Toename van het aantal inwoners dat sport en voldoende beweegt	De gemeente wil door de inzet van verschillende instrumenten faciliteren dat het aantal inwoners dat sport en voldoende beweegt toeneemt.	Percentage inwoners van 18 jaar en ouder dat voldoet aan de beweegrichtlijnen	Goudse Sportdeelname Index (jaarlijks)

3.5.3 Intensiveringen en bijstellingen

Binnen dit programma zijn er - buiten de algemene financiële ontwikkelingen - geen specifieke intensiveringen/ bijstellingen.

3.6 Leefbaarheid en veiligheid

Ambitie

Alle Gouwenaars moeten kunnen wonen en opgroeien in veilige, leefbare buurten en wijken. Binnen het programma Leefbaarheid en veiligheid wordt gewerkt aan een breed scala aan onderwerpen. Het gaat hierbij om zowel het voorkomen (preventie) als het bestrijden (repressie) van problemen variërend van ondermijning, drugscriminaliteit, jeugdcriminaliteit en -overlast tot mensenhandel en (woning)inbraken.

Veiligheid wordt mede bepaald door de sociale verbondenheid in de buurt en de situatie op straat, waar buurtbewoners elkaar kunnen aanspreken. Voor een effectieve aanpak van veiligheidsvraagstukken is de verbinding en samenwerking met en inzet van tal van partijen in de veiligheidsketen en ook daarbuiten essentieel. Stadstoezicht ondersteunt de uitvoering van het beleid met toezicht en handhaving.

Wat wil de gemeente Gouda bereiken?

1) Duurzaam terugdringen van ondermijnende criminaliteit

Criminelen zetten legale middelen in om op illegale wijze geld te verdienen. De gemeente wil voorkomen dat criminelen of criminele organisaties bewust of onbewust worden gefaciliteerd en kunnen investeren in de reguliere economie. De effecten van zware criminaliteit op veiligheid en leefbaarheid dienen te worden tegengegaan. Onder de ondermijningsaanpak vallen ook de aanpak op: drugscriminaliteit, criminele families/netwerken en mensenhandel.

2) Daling van het totaal aantal High Impact Crimes en het aanpakken van gedigitaliseerde criminaliteit

Het aantal woninginbraken is de afgelopen jaren flink afgenomen. Dit resultaat moet structureel vastgehouden worden. Er is daarnaast een duidelijk verschuiving gaande naar cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Het weerbaarder maken van inwoners en ondernemers hiertegen heeft de komende jaren prioriteit.

3) Afname jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit

Veel van de veiligheidsvraagstukken in Gouda kunnen hier direct aan gelinkt worden. Snel inspelen op (criminele) trends en ontwikkelingen. Dit door de inzet van verschillende interventies en samen met Stadstoezicht, het Sociaal Domein en andere partners.

4) Een verdere professionalisering van het beleid en de uitvoering rondom vergunningen

Hierbij ligt de focus op gezonde horeca, Bibob-toetsing en evenementenveiligheid. Gestreefd wordt naar een goede balans tussen levendigheid en leefbaarheid.

5) Voorkomen van polarisatie en radicalisering

Een toenemende groep Nederlanders voelt zich onzeker over de toekomst. Er is weinig vertrouwen dat het ook voor hen beter zal worden. Er is bij deze groep sprake van sluimerend onbehagen en onvrede. Een deel keert zich zelfs af van politieke instituties en is gevoelig voor complot denken.

3.6.1 Ontwikkelingen

Fenomeenanalyse radicalisering en polarisatie
Nu de (geo)politieke situatie gespannen is, heeft dit zijn weerslag op de Nederlandse samenleving en Gouda. Dit vraagt voortdurende aandacht van gemeente en politie, waarbij een goede informatiepositie van belang is voor de handhaving van de openbare orde en veiligheid. Door het uitvoeren van een fenomeenanalyse wil het college beter zicht krijgen op de extremen op beide flanken van het politieke spectrum.

Ook in Gouda is maatschappelijk onbehagen zichtbaar, hetgeen zich uit in bijna wekelijkse demonstraties door groeperingen met uiteenlopend (soms extreem) gedachtengoed. Met een fenomeenanalyse is het mogelijk om risico's te duiden en in te schatten, zodat het college actief kan bijdragen aan het versterken van de sociale cohesie en samenhang in Gouda en in staat is de juiste preventieve en interveniërende acties te ondernemen en zo de gemeente te vrijwaren van intimidatie of erger.

Het is de wens van gemeente om meer zicht te krijgen op eventueel aanwezige polariserende, activistische en extremistische verschijnselen in relatie tot de volgende fenomenen: gewelddadig salafisme, rechts-extremisme, links-extremisme, dierenrechtenextremisme, milieuextremisme en problematisch complotdenken. Deze fenomenen komen overeen met de fenomenen die regelmatig terugkomen in het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland.

Bestendigen inzet op jeugdcriminaliteit en -overlast
Het gaat goed met de meeste jongeren in Gouda. Zij kunnen zonder problemen opgroeien, naar school gaan en hun hobby's of sport uitoefenen. Zij komen niet in aanraking met politie of zorg. Dit geldt helaas niet voor alle jongeren in Gouda. Jongeren en jongvolwassenen vormen een kwetsbare groep die bij aanraking met criminaliteit het risico lopen verder af te glijden. Landelijke berichtgeving laat zien dat het steeds vaker gaat om zeer jonge jeugd die in verband wordt gebracht met zware criminaliteit.

Voor het voortzetten van een aantal succesvolle interventies en het initiëren van aanvullende nieuwe interventies is een aanvraag gedaan voor middelen uit de subsidie voor Preventie met Gezag. Gemeente Gouda komt in aanmerking voor deze incidentele financiële bijdrage met focus op de preventieve aanpak in de gemeente voor een periode van drie jaar. Met deze impuls wordt beoogd dat gemeente Gouda binnen de periode van drie jaar voldoende focus en impact kan aanbrengen in de preventieve aanpak van (georganiseerde en ondermijnende) jeugdcriminaliteit, zodat deze geborgd kan worden binnen de eigen organisatie.

Nader te onderzoeken & af te wegen richting de begroting 2025
Er zijn binnen dit programma naar verwachting richting begroting geen nader te onderzoeken & af te wegen zaken met financiële consequenties.

3.6.2 Doelen en indicatoren

Doelen

Onderstaand zijn de Global Goals weergegeven die van toepassing zijn op dit beleidsprogramma.

Indicatoren

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren weergeven die samenhangen met doelstellingen binnen dit programma.

Doelstelling	Toelichting	Indicator	Databron
Duurzaam terugdringen van ondermijnende criminaliteit	Voorkomen dat de onderwereld en de bovenwereld zich met elkaar vermengen. Onder de ondermijningsaanpak vallen ook de aanpak op: drugscriminaliteit, criminele families/netwerken en mensenhandel.	Integrale controles	Gemeente Gouda, team ondermijning
Duurzaam terugdringen van ondermijnende criminaliteit	Voorkomen dat de onderwereld en de bovenwereld zich met elkaar vermengen. Onder de ondermijningsaanpak vallen ook de aanpak op: drugscriminaliteit, criminele families/netwerken en mensenhandel.	Signalen/casussen in ondermijning	Gemeente Gouda, team ondermijning
Daling van het totaal aantal High Impact Crimes en een aanpak op gedigitaliseerde criminaliteit	Ingezette daling van het aantal woninginbraken voortzetten. Daarnaast meer focus op cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit.	Woninginbraken	Tabellenboek politie
Daling van het totaal aantal High Impact Crimes en een aanpak op gedigitaliseerde criminaliteit	Ingezette daling van het aantal woninginbraken voortzetten. Daarnaast meer focus op cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit.	High Impact crime	Tabellenboek politie
Afname jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit	Afname van de jeugdoverlast op straat. Veel van de veiligheidsvraagstukken in Gouda kunnen hier direct aan gelinkt worden. Snel inspelen op (criminele) trends en ontwikkelingen.	Meldingen overlast jeugd	Tabellenboek politie
Afname jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit	Afname van de jeugdoverlast op straat. Veel van de veiligheidsvraagstukken in Gouda kunnen hier direct aan gelinkt worden. Snel inspelen op (criminele) trends en ontwikkelingen.	Verwijzingen HALT	Gemeente Gouda, team Jeugd
Een verdere professionalisering van het beleid en de uitvoering rondom vergunningen	Streven naar een een goede balans tussen levendigheid, veiligheid en leefbaarheid. Focus op gezonde horeca, Bibob-toetsing en evenementenveiligheid.	Aan de expoitatievergunningen gerelateerde Bibob-toetsen	Gemeente Gouda, team bijzondere wetten
Een verdere professionalisering van het beleid en de uitvoering rondom vergunningen	Streven naar een een goede balans tussen levendigheid, veiligheid en leefbaarheid. Focus op gezonde horeca, Bibob-toetsing en evenementenveiligheid.	Verleende vergunningen voor horeca (exploitatievergunningen) en evenementen	Gemeente Gouda, team bijzondere wetten
Voorkomen van polarisatie en radicalisering	Steeds meer inwoners voelen zich (mede door corona) onzeker over de toekomst. Er is weinig vertrouwen dat het ook voor hen beter zal worden. Er is sprake van sluimerend onbehagen en onvrede. Een deel keert zich zelfs af van de samenleving en politieke instituties.	Netwerkgesprekken	Gemeente Gouda, team radicalisering & polarisatie
Voorkomen van polarisatie en radicalisering	Steeds meer inwoners voelen zich (mede door corona) onzeker over de toekomst. Er is weinig vertrouwen dat het ook voor hen beter zal worden. Er is sprake van sluimerend onbehagen en onvrede. Een deel keert zich zelfs af van de samenleving en politieke instituties.	Signalen/casussen	Gemeente Gouda, team radicalisering & polarisatie

3.6.3 Intensiveringen en bijstellingen

Binnen dit programma zijn er - buiten de algemene financiële ontwikkelingen - geen specifieke intensiveringen/ bijstellingen.

3.7 Bestuur en organisatie

Ambitie

Ontwikkelingen in Gouda zijn van belang voor de omliggende gemeenten in de regio en andersom. Veel van de opgaven waar de gemeente voor staat, kunnen alleen op regionaal niveau worden gerealiseerd. De intensieve samenwerking in de regio Midden-Holland wordt voortgezet en, indien daar bij alle gemeenten voldoende draagvlak voor is, versterkt. In de netwerksamenwerking Alphen-Gouda-Woerden zet de gemeente in op het versterken van het Groene Hart, met bijzondere aandacht voor circulaire economie, recreatie & groen en NOVEX Groene Hart. In verbanden als de G40 en VNG neemt Gouda actief deel.

Wat wil de gemeente Gouda bereiken?

1) Versterken samenwerking tussen raad en college en binnen de raad

Alle politieke partijen in de Goudse gemeenteraad willen werken aan een vernieuwende vorm van besturen. Met samenwerking wordt bedoeld: de samenwerking tussen raad en college, tussen de leden van de politieke partijen, maar ook binnen de raad tussen de raadsleden. Transparantie en openheid zijn hierbij de basis.

2) Zicht houden op gemeenschappelijke regelingen

Op verzoek van de gemeenteraad kan het college de gemeenteraad faciliteren in het versterken van de kaderstellende en controlerende rol.

3) Strategisch inzetten van regionale samenwerking(en) en partnerschappen

Gouda werkt intensief samen met gemeenten in de regio Midden-Holland en in het samenwerkingsverband Alphen-Gouda-Woerden (AGW). Ook de VNG, de VZHG, de G40 en tal van andere samenwerkingsverbanden worden steeds belangrijker. Voor diverse opgaven en uitdagingen zijn deze externe samenwerkingspartners nodig, waarbij steeds bekeken wordt welk schaalniveau en samenwerkingsverband het meest passend is.

4) Ruimte geven aan burgerparticipatie en -initiatieven

De gemeente hecht waarde aan bewonersparticipatie en -initiatieven. Er is in de stad veel kennis en expertise aanwezig. Met inbreng van de stad komt de gemeente tot betere keuzes, beleid, plannen en uitvoering. De startnotitie participatie vormt de basis voor hoe de gemeente invulling geeft aan burgerparticipatie en -initiatieven.

3.7.1 Ontwikkelingen

Wetsvoorstel versterking participatie op decentraal niveau
Eind mei 2024 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel versterking participatie op decentraal niveau behandeld. Dit wetsvoorstel past onder meer artikel 150 van de Gemeentewet aan en wil de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente versterken. Ook wordt het uitdaagrecht, als specifieke vorm van participatie, wettelijk verankerd. Gemeenten dienen voorwaarden op te stellen voor hoe inwoners en maatschappelijke partijen gemeentelijke taken kunnen overnemen.

Concreet betekent dit dat de gemeente Gouda de bestaande 'Verordening inzake de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden' dient te vernieuwen. Hiervoor is een overgangstermijn van twee jaar opgenomen in het wetsvoorstel. De nieuwe verordening wordt opgesteld in lijn met de door de raad vastgestelde startnotitie participatie.

Regio Midden-Holland
In 2023 is een onderzoek verschenen van Berenschot en de Rijksuniversiteit Groningen naar het Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem (BRE) van Regio Midden-Holland. Volgens het onderzoek is het een goed moment om aanvullende capaciteit in te zetten op meer samenwerking in de regio om tot uitvoering te komen en concrete resultaten te behalen. Met de zienswijze van 27 september 2023 op het BRE-rapport heeft de raad de noodzaak voor deze impuls onderstreept.

Berenschot is in 2024 gevraagd om met een advies te komen hoe de versterking van de Regio Midden-Holland vorm en inhoud kan krijgen: wat is nú nodig om een volgende stap te zetten voor gezamenlijk resultaat, wat vraagt dat van de organisatie Midden-Holland? Dit heeft geleid tot het advies om het programmabureau met 5,5 fte te versterken en verstevigen. Het Dagelijks Bestuur van de Regio Midden-Holland heeft de financiële gevolgen van deze versterking opgenomen in de ontwerp programmabegroting 2025-2028 van de Regio Midden-Holland.

Met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap loopt daarnaast een traject over toetreding van Midden-Holland tot het stelsel van stedelijke cultuurregio's.

Nader te onderzoeken & af te wegen richting de begroting 2025

Regio Midden-Holland
- De hierboven beschreven versterking en versteviging van de regionale samenwerking met 5,5 fte heeft betrekking op de onderwerpen: 1) duurzame groei 2) bereikbaarheid 3) economische vitaliteit. Deze versterking draagt volgens het volledige college van B&W bij aan de inhoudelijke opgaven waarop Midden-Holland de komende jaren regionaal wil samenwerken. Dekking wordt gezocht binnen de begroting.

3.7.2 Doelen en indicatoren

Doelen

Onderstaand zijn de Global Goals weergegeven die van toepassing zijn op dit beleidsprogramma.

Indicatoren

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren weergeven die samenhangen met doelstellingen binnen dit programma.

Doelstelling	Toelichting	Indicator	Databron
Versterken samenwerking tussen raad en college en binnen de raad	Alle politieke partijen in de Goudse gemeenteraad willen werken aan een vernieuwende vorm van besturen. Met samenwerking wordt bedoeld: de samenwerking tussen raad en college, tussen de leden van de politieke partijen, maar ook binnen de raad tussen de raadsleden. Transparantie en openheid zijn hierbij de basis.	Vertrouwen in overheid en gezondheidsinstellingen	(RISBO, enquête sociale cohesie via Kieskompas) https://www.waarstaatje gemeente.nl/dashboard/maatschappelijke-eneconomischeveerkracht/socialecohesie
Zicht houden op gemeenschappelijke regelingen	Op verzoek van de gemeenteraad kan het college de gemeenteraad faciliteren in het versterken van de kaderstellende en controlerende rol.	Percentage jaarrekening gemeen-schappelijke regelingen (lasten gemeneen-schappelijke regelingen/ totaal van lasten)	Jaarrekening Gemeente Gouda
Strategisch inzetten van regionale samenwerking(en) en partnerschappen	Voor diverse opgaven en uitdagingen zijn externe samenwerkingspartners nodig, waarbij steeds bekeken wordt welk schaalniveau en samenwerkingsverband het meest passend is.	Aantal samenwerkingsverbanden	(Regioatlas) https://www.regioatlas.nl/kaarten#_samenwerkingskaartgouda_1
Ruimte geven aan burgerparticipatie en -initiatieven	Wordt verder uitgewerkt conform scenario 3 van de startnotitie participatie.	Bijv. Score voor ‘Samenwerking met inwoners’, of voor ‘gemeente betrekt buurt’	Stadspeiling

3.7.3 Intensiveringen en bijstellingen

In de onderstaande tabel zijn de financiële mutaties (intensiveringen/ bijstellingen) opgenomen en toegelicht.

Nr.	Onderwerp (bedragen in € x 1.000)	2025	2026	2027	2028
	Wettelijke ontwikkelingen:				
1.	Rechtmatigheidsverantwoording	162	162	162	162
	Totaal	***162***	***162***	***162***	***162***

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

Toelichting op de mutaties

1. Rechtmatigheidsverantwoording
Vanwege een wijziging in de gemeentewet dient het college vanaf 2023 een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Om een rechtmatigheidsverantwoording te kunnen opstellen, moet aantoonbaar gemaakt worden dat wet- en regelgeving is nageleefd bij financiële beheershandelingen. Het aantoonbaar maken gebeurt door (verbijzonderde) interne controles uit te voeren.

Voor het tijdig en met voldoende kwaliteit uitvoeren van deze (verbijzonderde) interne controles is extra structurele capaciteit nodig. De intensivering betreft structureel één extra FTE.

3.7.4 Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen

Motie realisatiekracht
Bij behandeling van de Kadernota 2024-2027 heeft de raad de motie realisatiekracht aangenomen, waarin wordt gevraagd om een analyse te maken van de achterstanden in het bestuursakkoord. Om invulling te geven aan de motie werkt het college aan een Mid term review. In de zomer van 2024 is het college halverwege haar termijn. Dat is een goed moment om stil te staan bij en te reflecteren op waar het college staat met de uitvoering van het bestuursakkoord “Geef Gouda door”.

Rechtmatigheid
Vanwege een wijziging in de gemeentewet dient het college vanaf 2023 een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Voorheen beoordeelde de accountant de (financiële) rechtmatigheid. Vanaf 2023 toetst hij alleen de getrouwheid van de verantwoording van het college.

Begin 2024 is gebleken dat de algemene rekenkamer fundamentele bezwaren heeft tegen de voorgestelde aanpassingen in de Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheden (BADO) en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) vanwege de rechtmatigheidsverantwoording. De BADO en BBV zijn daarom vooralsnog niet aangepast. De VNG heeft BZK opgeroepen om de regelgeving in het BBV en BADO over de rechtmatigheidsverantwoording zo snel mogelijk tot stand te brengen. Pas dan is er voor iedereen uniforme duidelijkheid over het te volgen proces.

Verbetering financiële functie
In de begroting 2024-2027 is gemeld dat voor twee jaar extra versterking is begroot voor onder andere het realiseren van meer inzicht in de begroting. Het project 'Doorlichten van de begroting' is gestart met een doorlooptijd van twee jaar. Tussentijdse resultaten zullen worden verwerkt in de daartoe behorende P&C documenten en worden ook gerapporteerd aan de raad. Indien er sprake is van onderuitputting op budgetten zal dit eerst worden verrekend met de stelpost onderuitputting meerjarenbegroting.

Nader te onderzoeken & af te wegen richting begroting 2025

Dienstverlening
- Gouda groeit. Het aantal inwoners is inmiddels meer dan 75.000 inwoners. Doordat de ambities uit het Bestuursakkoord beginnen te landen in de stad neemt ook de vraag vanuit de inwoners toe. Dit zorgt voor extra druk bij de afdeling dienstverlening. Om de kwaliteit van de dienstverlening op het gewenste niveau te houden en om te kunnen doorontwikkelen van inhuur naar vaste inzet zijn naar verwachting financiële middelen nodig.

4 Ontwikkeling meerjarenperspectief 2025 - 2028

4.1 Overzicht meerjarenperspectief 2025 - 2028

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van het meerjarenperspectief 2025 - 2028 weergegeven.

In deze tabel zijn de algemene (overkoepelende) financiële ontwikkelingen meegenomen, zoals de bijstelling van de reguliere structurele prijsontwikkeling per 2025, de CAO 2024 en de inflatieontwikkeling van gemeenschappelijke regelingen. Ook de bijstellingen op basis van wettelijke/ onontkoombare en overige ontwikkelingen binnen de verschillende programma's komen terug in deze tabel.

De algemene financiële ontwikkelingen zijn toegelicht in hoofdstuk 5 van deze kadernota. De wettelijke/ onontkoombare en overige ontwikkelingen zijn toegelicht in de afzonderlijke programma's.

Progr.	Bedragen in € x 1.000	2025	2026	2027	2028
	Saldo begroting 2024 - 2027	*-9.219*	*-2.948*	*-8.181*	*-12.033*
	Integraal veiligheidsbeleid (raadsbesluit 27-09-2023)	400	200	200	200
	Beheerplan groot- en vervangingsonderhoud openbare ruimte 2023 - 2029 (raadsbesluit 27-09-2023)	2.413	2.387	2.711	3.074
	Herbestemming stadhuis: definitief ontwerp (raadsbesluit 01-11-2023)	-128	-123	589	581
	Nota reserves en voorzieningen (raadsbesluit 13-12-2023)	-751	-752	-943	-1.342
	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed (raadsbesluit 07-02-2024)	-369	149	333	65
	Verbetering toegankelijkheid gemeentelijk vastgoed (raadsbesluit 07-02-2024)	-133	-91	-50	-31
	Subsidieregeling Groenblauw schoolpleinen (raadsbesluit 07-02-2024)	200			
	Lokale inclusie agenda (raadsbesluit 13-03-2024)	155	0	0	0
	Startnotitie burgerparticipatie (raadsbesluit 10-04-2024)	813	813	543	543
	(A) Startsaldo Kadernota 2025	**-6.619**	**-365**	**-4.798**	**-8.943**
	Algemene financiële ontwikkelingen:				
div.	Prijsontwikkeling 2025 (verrekening met stelpost)	2.200	600	0	0
div.	Extra OZB inkomsten - areaaluitbreiding	-100	-100	-100	-100
div.	CAO 2024 (verrekening met stelpost)	-800	-800	-800	-800
div.	Inflatie ontwikkeling GR-en 2025 (verrekening met stelpost)	1.400	900	500	500
div.	Geactualiseerd concern investeringsplan (CIP) - ontwikkeling kapitaallasten	-800	-180	-340	-600
	(B) Subtotaal algemene financiële ontwikkelingen	**1.900**	**420**	**-740**	**-1.000**
	Wettelijke ontwikkelingen / onontkoombaar:				
3	Herijking MJOP gemeentelijke gebouwen (inflatie ontwikkeling)	400	400	400	400
3	Digitalisering omgevingswet	135	135	135	135
4	Inkoopplan Jeugd en WMO	1.543	1.543	1.543	1.543
7	Rechtmatigheidsverantwoording	162	162	162	162
	(C) Subtotaal wettelijke ontwikkelingen / onontkoombaar	**2.240**	**2.240**	**2.240**	**2.240**
4	Gemeenschappelijk regeling Jeugd en Wmo	880	880	570	570
8	Reservering sparen/ afschrijvingslasten			2.500	2.500
	(D) Subtotaal overige ontwikkelingen	**880**	**880**	**3.070**	**3.070**
8	**(E) Prognose extra inkomsten Rijk ***	**1.000**	**-3.200**	**-3.200**	**-3.200**
	Doorkijk Kadernota 2025 (A t/m E)	**-599**	**-25**	**-3.428**	**-7.833**

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

** Vooruitlopend op de meicirculaire 2024 is de voorjaarsnota van het rijk gepubliceerd. Deze voorjaarsnota is voorzichtig vertaald naar het financieel effect voor de gemeente Gouda.*

5 Algemene (overall) financiële ontwikkelingen

5.1 Inflatie/ prijsontwikkeling 2025

Inflatiecijfer begroting 2025
Voor de begroting 2025 volgen we het indexcijfer uit de meicirculaire (gebaseerd op de meest recente macro economische verkenning). Zie hiervoor ook het hoofdstuk: 'Kaders en uitgangspunten voor de begroting 2025".

Effect prijsindex 2025
Om een voorlopig beeld te schetsen van de ontwikkeling van de structurele prijsindex per 2025 en het daarbijbehorende financiële effect is uitgegaan van 2% reguliere indexatie (IMOC) en 5,6% OVA/PCC (indexering zorgbudgetten). In de begroting 2025 zal het definitieve indexcijfer gekoppeld worden aan het indexcijfer uit de meicirculaire 2024 (IMOC).

Om de gemeentelijke begroting op niveau te houden, zal de prijsindex zowel aan de inkomsten- als uitgavenkant worden gecorrigeerd. In de onderstaande tabel is het financieel effect opgenomen van de indexatie.

Verloop stelpost prijsontwikkeling
De inkomsten uit het gemeentefonds worden weergegeven in zogenaamde lopende prijzen. Dat betekent dat er rekening is gehouden met de verwachte toekomstige cumulatieve loon- en prijsstijgingen. Deze toekomstige stijgingen worden gereserveerd op een stelpost en jaarlijks bij de mei- en of septembercirculaire geactualiseerd.

In de onderstaande tabel is de stand en het verloop van de stelpost prijsontwikkeling opgenomen. In de jaren 2025 en 2026 ontstaat er een tekort van € 2,2 miljoen aflopend naar € 0,6 miljoen op de stelpost prijsontwikkeling. Dit effect wordt als mutatie verwerkt op het begrotingssaldo in 2025 en 2026.

Bedragen in € x 1 miljoen	2025	2026	2027	2028
Beschikbaar op stelpost prijsontwikkeling	-1,6	-3,2	-4,8	-6,9
Effect inflatie/ prijsontwikkeling begroting 2025	3,8	3,8	3,8	3,8
Totaal verloop stelpost prijsontwikkeling	**2,2**	**0,6**	**-1,0**	**-3,1**

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

5.2 Cao 2024

Cao gemeenten 2024

In december 2023 is er ingestemd met de nieuwe Cao gemeenten 2024. De nieuwe Cao heeft een looptijd van 1 januari 2024 tot 31 maart 2025. In de onderstaande tabel is het financieel effect van de nieuwe Cao opgenomen.

Bedragen in € x 1 miljoen	Mutatie
Kosten Cao 2024 - structureel	3,5
Reeds gereserveerd op stelpost loonontwikkeling	-4,3
Effect Cao 2024	**-0,8**

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

In het meerjarenperspectief was al rekening gehouden met een loonontwikkeling van totaal € 4,3 miljoen structureel. Het verschil bedraagt € 800.000 en wordt ten gunste gebracht van het begrotingsresultaat.

Verloop stelpost loononwikkeling

De inkomsten uit het gemeentefonds worden weergegeven in zogenaamde lopende prijzen. Dat betekent dat er rekening is gehouden met de verwachte toekomstige cumulatieve loon- en prijsstijgingen. Deze toekomstige stijgingen worden gereserveerd op een stelpost en jaarlijks bij de mei- en of septembercirculaire geactualiseerd.

In de onderstaande tabel is de stand en het verloop van de stelpost loonontwikkeling opgenomen. Hierin is bovenstaand effect van de Cao opgenomen. De stelpost is toereikend om de effecten van de Cao 2024 op te vangen.

Bedragen in € x 1 miljoen	2025	2026	2027	2028
Beschikbaar op stelpost loonontwikkeling	-5,7	-7,0	-8,7	-8,9
Effect Cao 2024	3,5	3,5	3,5	3,5
Aframing te hoge CAO reservering CAO 2024	0,8	0,8	0,8	0,8
Totaal verloop stelpost loonontwikkeling	**-1,4**	**-2,7**	**-4,4**	**-4.6**

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

5.3 Inflatieontwikkeling gemeenschappelijke regelingen 2025

Financiële kaderstelling gemeenschapelijke regelingen

Met de “Financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen” beschikken gemeenten in de regio Hollands-Midden sinds 2010 over een gedragen instrument om uniforme afspraken te maken over de indexering en de algemene taakstelling voor de op te stellen begroting. Dit betreft de gemeenschappelijke regelingen waarin zij deelnemen.

De bijstelling van de begrotingen 2025 van de verbonden partijen wordt verwerkt conform de vastgestelde (collegebesluit 6 februari 2024) Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen (FKGR) voor de begroting 2025. Dit betreft een toegestaneprijsindexatie van 11,1% voor beloning werknemers en 3,7% voor netto materieel. In de onderstaande tabelis het financieel effect van het financieel kader gemeenschappelijke regelingen opgenomen. In de kaderstelling van 2025 is ook de forse prijsontwikkeling van 2022 met terugwerkende kracht verwerkt.

Naast prijsindexatie stijgt door andere ontwikkelingen (bijvoorbeeld: hoeveelheidsaanpassing) de bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen. De gemeenschappelijke regelingen dienen in het 1e halfjaar van 2024 hun concept begroting 2025 in. De raad kan haar zienswijze hierover geven. De hieruit voortvloeiende effecten worden verwerkt in de programmabegroting 2025-2028.

Bedragen in € x 1 miljoen	Mutatie
Financieel kader gemeenschappelijke regelingen 2025 (FKGR)	1,5

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

Verloop stelpost prijsonwikkeling gemeenschappelijke regelingen

De inkomsten uit het gemeentefonds worden weergegeven in zogenaamde lopende prijzen. Dat betekent dat er rekening is gehouden met de verwachte toekomstige cumulatieve loon- en prijsstijgingen. Deze toekomstige stijgingen worden gereserveerd op een stelpost en jaarlijks bij de mei- en of septembercirculaire geactualiseerd.

In de onderstaande tabel is de stand en het verloop van de stelpost prijsontwikkeling gemeenschappelijke regelingen opgenomen. Hierin is bovenstaand effect van het nieuwe kader voor 2025 opgenomen. In de periode 2025-2028 ontstaat er een tekort op de stelpost prijsontwikkeling gemeenschappelijke regelingen van € 1,4 miljoen aflopend naar € 0,5 miljoen. Dit effect wordt als mutatie verwerkt op het begrotingssaldo.

Bedragen in € x 1 miljoen	2025	2026	2027	2028
Beschikbaar op stelpost prijsontwikkeling gemeenschappelijke regelingen	-0,1	-0,6	-1,0	-1,0
Effect financieel kader 2025	1,5	1,5	1,5	1,5
Totaal verloop stelpost prijsontwikkeling GR-en	**1,4**	**0.9**	**0,5**	**0,5**

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

5.4 Geactualiseerd concern investeringsplan (CIP) 2024 - 2028

Investeringen leveren een positieve bijdrage aan de fysieke leefomgeving, waardoor de stad voor inwoners, bedrijven en toeristen aantrekkelijk blijft. Bij iedere actualisatie van het meerjarenperspectief wordt het concern investerinsplan (CIP) geactualiseerd. Met dit instrument wordt de omvang van de (meerjarige) investeringsbudgetten en de bijbehorende kapitaallasten bepaald. Het totale investeringsbudget is hierin leidend. De bijbehorende kasstroom (fasering) kan afwijken.

Actualisatie concern investeringsplan (CIP) 2024-2028

In de 1e bestuursrapportage is het CIP 2024 - 2028 meerjarig geactualiseerd, waarbij alle mutaties zijn toegelicht. Dit is gedaan om het gehele CIP in beeld te houden; waarbij faseringen duidelijk zichtbaar zijn. Deze actualisatie wordt als opmaat gebruikt naar de programmabegroting 2025 - 2028. Het financieel effect van de afschrijvingslasten over de jaren 2025 - 2028 wordt als mutatie verwerkt op het begrotingssaldo 2025 - 2028.

Toelichting (bedragen x € 1.000)	Nut	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
CIP 2024 in boekwerk Begroting 2024 (blz. 88)		**78.735**	**36.917**	**32.176**	**17.016**	**0**	**164.844**
Overige ontwikkelingen/ raadsbesluiten:							
Bijdrage voetpad door spoorpark (administratieve correctie)		-600					-600
Fietsparkeren /Inpandige fietstenstalling (raadsbesluit 27-09-2023)		-1.095					-1.095
Beheerplan GOVO + Toegankelijkheid openbare ruimte (raadsbesluit 27-09-2023)		7.222	-657	3.867	-1.176	6.132	15.388
Herbestemming stadhuis (raadsbesluit 01-11-2023)		-3.015	5.000	2.500			4.485
Duurzaamheid (raadsbesluit 07-02-2024)		-3.158	7.061	3.770	-610	3.581	10.643
Toegankelijkheid gemeentelijke gebouwen (raadsbesluit 07-02-2024)		-1.773	577	577	256		-363
Water- en rioleringsprogramma (raadsbesluit 13-03-2024)		12.800	2.800				15.600
Verbouwing Burgermeester Martenssingel 15 - ISK (raadsbesluit 10-04-2024)		4.700					4.700
Afval containers (raadsvoorstel 22-05-2024)		960					960
Mutaties 1e Bestuursrapportage 2024 en doorwerking in CIP 2025-2028:							
Fasering budget 2024-2028							
IHP	E	-5.399	5.176	464	-242		0
Eurotonde	M	-3.000			3.000		0
Herinrichting Agnietenstraat	M	-307	307				0
Herinrichting Sportlaan	M	220	-220				0
Vervanging comp.bestuur Selectief Toegangsysteem	E	-350	350				0
Vervanging Kade- en Walmuren (bestuursakkoord)	M	1.000	-1.000				0
Vervanging VRI Goejanverw FI singel	M	-227	50	177			0
Voetpad door spoorpark	M	-179			179		0
Fasering budget + actualisatie jaarschijf 2028							
Maatschappelijke Voorzieningen Wester-Gouwe	E	-5.128	5.128	-10.515	4.323	6.192	0
Buitensport	E	-250	-187	-250	-250	937	0
Automatisering	E	-90	45	-792	-1.617	996	-1.458
Investeringen 1e bestuursrapportage 2024							
Toegangsdeuren Chocoladefabriek	M	250					250
Uitbreiding terrein Klein Amerika	E	45					45
WMP Grote Zware Voertuigen	E			343			343
Totaal actualisatie CIP 2024 - 2028		**81.360**	**61.347**	**32.317**	**20.879**	**17.838**	**213.742**

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van de afschrijvingslasten opgenomen:

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Bijstelling afschrijvingslasten per jaar	-800	-180	-340	-600

(+ = nadeel / last | - = voordeel / baat)

Totaaloverzicht actueel concern investeringsplan 2024 - 2028

Programma	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
01 Economie, werk en onderwijs	IHP	18.211	10.769	464	0	0
	Maatschappelijke Voorzieningen Wester-Gouwe	65	85	129	194	6.091
02 Energie en klimaat	Rioolprojecten (afschrijven) 2023	7.633	0	0	0	0
	Rioolprojecten (afschrijven) 2024	5.167	0	0	0	0
	Rioolprojecten (afschrijven) 2025	0	2.800	0	0	0
	Afvalcontainers (raadsbesluit 22-05-2024)	960	0	0	0	0
03 Wonen en leefomgeving	Eurotonde	0	0	0	3.000	0
	Fietsparkeren (bestuursakkoord)	1.005	0	0	0	0
	Haastrechtsebrug	2.500	0	0	0	0
	Herinrichting Agnietenstraat	51	307	0	0	0
	Herinrichting Sportlaan	240	0	0	0	0
	Kwaliteitsverhoging binnenstad	640	345	345	345	0
	Maatr. Knelpunt.verkeer en VCP	4.205	2.755	3.118	2.785	0
	Maatschappelijke Voorzieningen Wester-Gouwe	9.859	13.615	2.331	4.230	101
	Investeringen Schouwburg	481	0	306	0	0
	Stadhuis 2023 (bestuursakkoord)	1.667	8.333	2.500	0	0
	Toegankelijkheid Openbare Ruimte 20 jr (bestuursakkoord)	577	577	577	256	513
	Verduurz Gem.Vastgoed (bestuursakkoord)	2.408	7.061	7.103	2.723	3.581
	Vervanging comp.bestuur Selectief Toegangsysteem	0	350	0	0	0
	Vervanging Kade- en Walmuren (bestuursakkoord)	1.102	1.864	0	0	0
	Vervanging populieren	780	780	780	0	0
	Vervanging VRI Goejanverw FI singel	0	50	177	0	0
	Vervangings investering Openbare Ruimte	16.607	9.008	13.294	6.540	5.619
	Voetpad door spoorpark	0	0	0	179	0
	Verbouwing Burgermeester Martenssingel 15 - ISK (raadsbesluit 10-04-2024)	4.700	0	0	0	0
	Uitbreiding terrein Klein Amerika (1e bestuursrapportage 2024)	45	0	0	0	0
	Toegangsdeuren Chocoladefabriek (1e bestuursrapportage 2024)	250	0	0	0	0
05 Cultuur, sport en recreatie	Buitensport	1.383	1.215	569	251	937
06 Leefbaarheid en veiligheid	Vervanging camera toezicht	42	44	44	44	0
	Vervanging zakpalen binnenstad	175	0	0	0	0
07 Bestuur en organisatie	Automatisering	606	963	580	333	996
	AV middelen	0	425	0	0	0
Eindtotaal		**81.360**	**61.347**	**32.317**	**20.879**	**17.838**

6 Ontwikkeling financiële positie

6.1 Ontwikkeling reserves en weerstandsvermogen

De ontwikkeling van de weerstandscapaciteit fluctueert met de jaarlijkse inkomsten en uitgaven van de gemeente Gouda. De weerstandscapaciteit wordt daarom meerjarig beoordeeld. De actualisatie van de inschatting van de benodigde weerstandscapaciteit vindt plaats op basis van financiële effecten van vastgestelde raadsbesluiten die ten laste komen van de algemene reserve en de ontwikkeling van de begrotingsresultaten 2024 - 2028.

In de onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling meerjarig weergegeven. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen kan in de periode 2025 - 2028 als voldoende / ruim voldoende worden beoordeeld.

Bedragen in € x 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Programmabegroting 2024 – 2027 (pag. 69)					
Beschikbaar weerstandsvermogen	24.660	34.250	28.291	30.646	n.v.t.
Benodigd weerstandsvermogen totaal	17.696	17.696	17.696	17.696	17.696
Weerstandsratio	**1,4**	**1,9**	**1,6**	**1,7**	**n.v.t**
Geactualiseerde inschatting t.b.v. programmabegroting 2025 - 2028					
Indicatie van beschikbaar weerstandsvermogen per 31-12	30.134	32.222	33.021	33.046	36.324
Indicatie van benodigd weerstandsvermogen*	18.262	18.262	18.262	18.262	18.262
Inschatting weerstandsratio t.b.v. programmabegroting 2025 - 2028**	**1,7**	**1,8**	**1,8**	**1,8**	**2,0**

** De indicatie van het benodigd weerstandsvermogen is gebaseerd op de laatste actualisatie in de jaarrekening 2023*

*** De weerstandsratio ten behoeve van de programmabegroting 2025 is indicatief weergegeven, inclusief het jaarrekening resultaat 2023.*

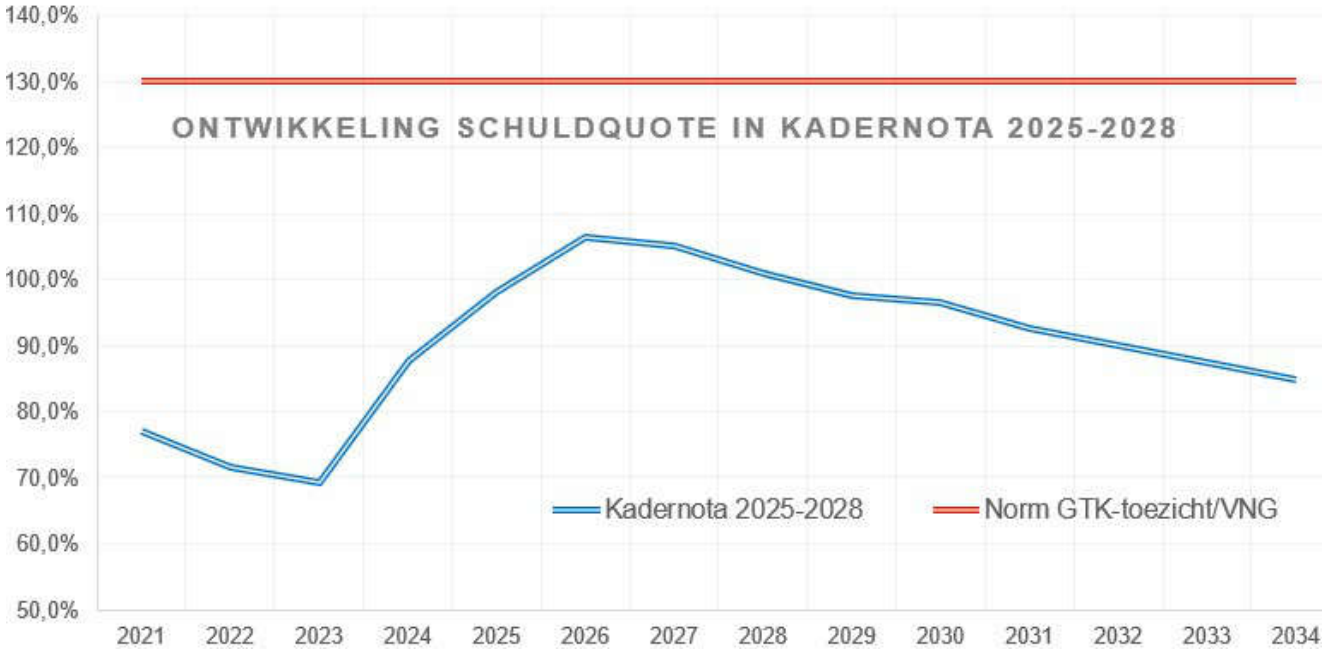
6.2 Ontwikkeling leningportefeuille (schuldquote en solvabiliteit)

De ontwikkeling van de leningenportefeuille fluctueert met de geldstromen van de gemeente Gouda en wordt meerjarig beoordeeld. Hiervoor wordt onder andere een inschatting gemaakt van het toekomstig verloop van de reserves en voorzieningen, de grondexploitaties en het geactualiseerde investeringsprogramma (CIP 2024 - 2028). In onderstaande tabel is de huidige verwachte ontwikkeling van de leningenportefeuille als basis genomen.

Ontwikkeling schuldquote 2024 - 2028

Bedragen * € 1.000.000	2024	2025	2026	2027	2028
Verwachte omvang leningenportefeuille (kort en lang)	298	361	375	377	364
Overige schulden/overlopende passiva	60	50	50	50	50
Uitzettingen/liquide middelen/overlopende activa	-50	-50	-50	-50	-50
Subtotaal schulden t.b.v. schuldquote	*308*	*361*	*375*	*377*	*364*
Omvang baten (indicatie)	351	368	352	359	360
Schuldquote	**87,7%**	**98,1%**	**106,5%**	**105,0%**	**101,1%**

In de onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de schuldquote grafisch weergegeven.

Ontwikkeling solvabiliteit 2024 - 2028

Ontwikkeling solvabiliteit	2024	2025	2026	2027	2028
Solvabiliteit	21,8%	19,4%	18,8%	18,8%	20,3%

In de onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de solvabiliteit grafisch weergegeven.

